MĂDĂLINA MIHAI

CORNELIU ZELEA CODREANU
ȘI MIȘCAREA LEGIONARĂ

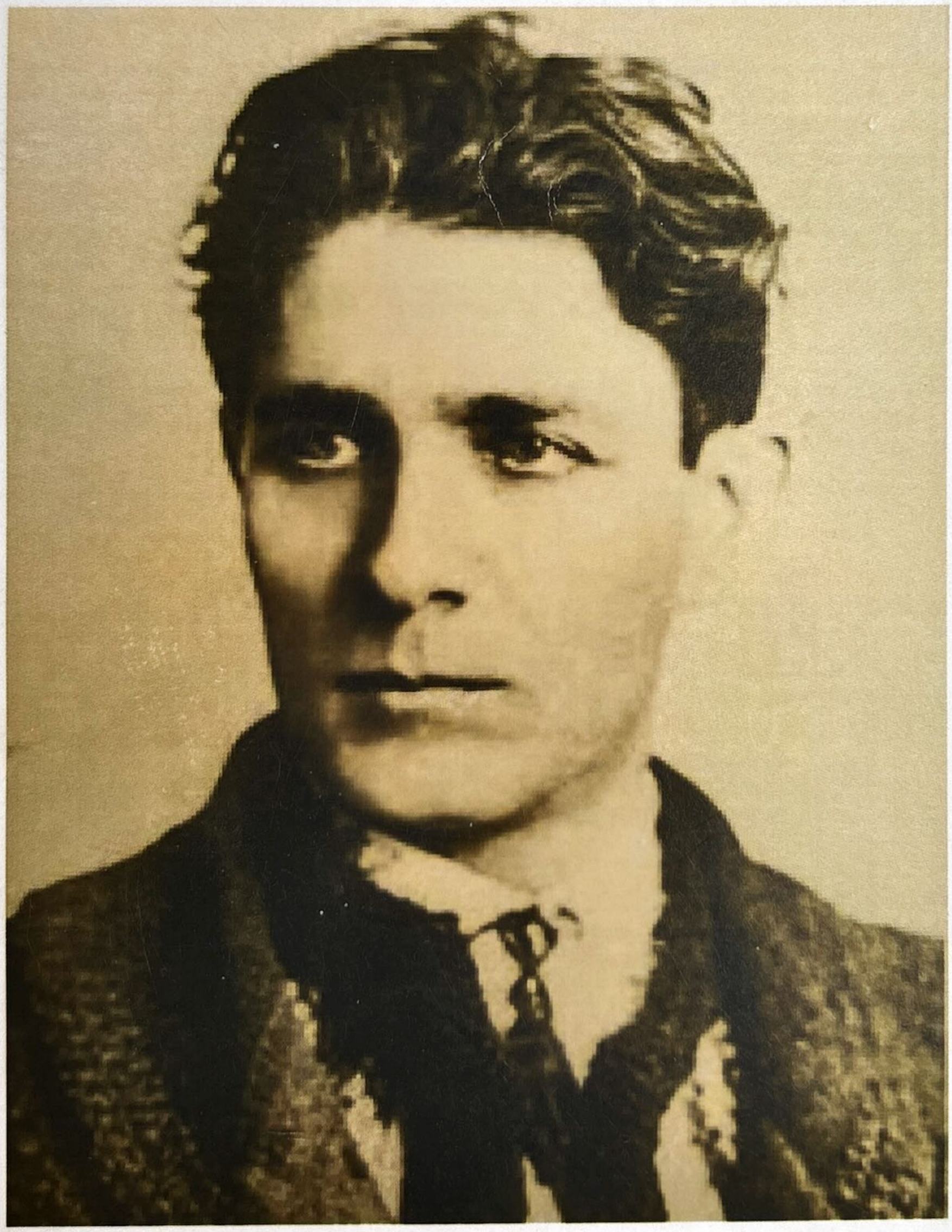

EDITURA PROȘCOALA RÂMNICU VÂLCEA

MĂDĂLINA MIHAI

CORNELIU ZELEA CODREANU ȘI MIȘCAREA LEGIONARĂ

Referent științific
Lect. Univ. Dr. Mihai ȘTEFĂNESCU

EDITURA PROȘCOALA RÂMNICU VÂLCEA-2016

Corneliu Zelea Codreanu –
13 septembrie 1899-29/30 noiembrie 1938

CUPRINS

Introducere **11**
1. Argument 11
2. Stadiul cercetării..... 14
3. Planul lucrării..... 14
4. Metodologia şi conceptele de bază 15
5. Întrebări fundamentale 18
Capitolul I **19**
I.1. Viaţa şi cariera politică a lui Corneliu Zelea Codreanu..... 19
I.2. Perioada 1919-1922..... 23
I.3. Perioada 1923-1925..... 31
I.4. Personalitatea căpitanului văzută de contemporani..... 33
Capitolul II..... **44**
II.1. Contextul politic al apariţiei formaţiunilor de dreapta în românia în perioada interbelică 44
II.2. Legiunea Arhanghelului Mihail/ Garda de Fier..... 46
II.3. Taberele de muncă legionare..... 51
II.4. Perioada 1928-1930..... 56
II.5. Succesul la alegerile parţiale din 1931 în judeţul Neamţ..... 63
II.6. Perioada 1932-1933 68
II.7. Anul 1933..... 73
II.8. Asasinarea lui I. Gh. Duca..... 74
Capitolul III..... **79**
III.1. Moştenirea intelectuală a lui Eminescu şi a

junimiştilor..... 79
III.2. Moştenirea lui Iorga 81
III.3. Legiunea şi problema naţionalistă..... 82
III.4. Legiunea şi problema antisemită..... 87
III.5. Legiunea şi biserica..... 91
Capitolul IV **95**
IV.1. Instaurarea dictaturii regale şi sfârşitul lui Corneliu Zelea Codreanu..... 95
IV.2. Condamnarea şi asasinatul din 29/30 noiembrie 1938..... 98
IV.3. Comunicatul oficial al autorităţilor statului 100
IV.4. Declaraţiile asasinilor..... 101
Concluzii..... **107**
Bibliografie..... **109**

Din mulţimile oarbe unu s-alege...
Gândul lui: rege...
Vorba lui: lege...
Vrerea-i: platoşe de neînfrânt...
Pasul lui: cutremur de pământ...

Veacul sub trăsnete, în zbatere grea,
Îi zice cum vrea,
Îl botează cum vrea...

La masa de lucru adună:
Azurul văzduhului lângă furtună
Şi lânăg-o inimă mai bună ca o pâine:
Cruzimi de tigru, auzuri de câine...

Noua lui limbă
Faţa ţării o schimbă:
Grâul creşte mai plin din glia săracă,
Fetele se fac mai frumoase să-i placă,
Flăcăii, pentru el,
Se-mbracă-n muşci mai tari ca de oţel...
Pentru o rază din privirea-i ruptă,
Oricine-i gata, pentru el, să cadă-n luptă...
Bătrânii sătui de viaţă ar vrea să mai trăiască
Să stea drepţi la vorba lui împărătească...

Puşca, tunul, tancul, cu botul în tină
I se închină...
Pacea-i mai pace, războiul mai crunt...
Pentru el sunt toate aşa cum sunt...
Ochii lui cu mii de uitături deodată
Străfulgeră şi scoală în picioare ţara toată...

Aron Cotruş

INTRODUCERE

1. Argument

Fac parte din generaţia care, din păcate, a învăţat la şcoală *Istorie* în perioada comunistă. Din fericire, însă, provin dintr-o familie care a avut de suferit din cauza acestui sistem şi am avut oportunitatea de a cunoaşte adevărata faţă a *ciumei roşii*. Printre numeroasele subiecte care m-au preocupat a fost şi Mişcarea Legionară sub conducerea lui Corneliu Zelea Codreanu pentru că am considerat întotdeauna că trebuie să se facă o distincţie clară între Mişcarea de până în 1938 şi ce s-a întâmplat ulterior după asasinarea Căpitanului.

Este motivul pentru care am abordat acest subiect, mai ales că persistă încă idei preconcepute vis-á-vis de această perioadă, iar dezbaterile publice lipsesc pe această temă. Sunt de principiul că este de datoria noastră să cunoaştem toate punctele de vedere legate de ce s-a întâmplat în România interbelică şi postbelică, în condiţiile în care, din păcate, actualele generaţii cunosc foarte puţin despre ororile comunismului, despre *Experimentul Piteşti*, despre deportări, domicilii forţate şi despre suferinţele inutile a milioane de oameni care nu au avut altă vină decât să se opună unui sistem torţionar şi bazat pe *spălarea de creiere*.

Mişcarea Legionară din România se înscrie temporal în contextul tuturor mişcărilor de extremă dreaptă din Europa, dar are un caracter atipic faţă de celelalte atât prin lipsa de ideologie, cât şi prin personalitatea lui Corneliu Zelea Codreanu, mentorul şi organizatorul acestei mişcări. De aceea, am ales să mă ocup doar de perioada în care Mişcarea a fost

condusă de Corneliu Zelea Codreanu (*Căpitanul*) până la asasinarea acestuia.

Caracterul atipic al acestei mişcări izvorăşte din patriotismul şi nu din ideologia naţionalistă sau din dorinţa de a prelua puterea ale celorlalte mişcări de extremă dreaptă.

Destinul lui Corneliu Zelea Codreanu este acela al unui personaj politic charismatic, eroic şi moral în acelaşi timp personalitatea sa fiind determinantă pentru destinul Mişcării Legionare.

Începută ca o mişcare civică şi de revoltă împotriva bolşevismului agresiv şi a nedreptăţilor sociale şi economice interne cu caracter antisemit şi xenofob, Mişcarea Legionară se dezvoltă datorită condiţiilor politice interne şi externe ca o mişcare de extremă dreaptă căpătând pe parcurs un caracter politic.

Datorită spiritului de sacrificiu, exemplului personal şi ideilor morale, Corneliu Zelea Codreanu a avut o influenţă imediată asupra unei generaţii tinere în căutarea identităţii şi adevărului, a dreptăţii şi stabilităţii.

După terminarea Primului Război Mondial reaşezarea politică a Europei a permis formarea României Mari şi apariţia unei noi conştiinţe de sine în rândul tinerilor români.

Se poate spune că aspiraţiile lor determină un conflict între generaţii cu o clasă politică rigidă şi coruptă în care interesul economic şi personal primau înaintea interesului naţional. Pe fondul acestui conflict se naşte Mişcarea Legionară, fenomen neînsemnat la început, dar care se dezvoltă ca un *bulgăre de zăpadă* destabilizând prin amploarea energiei sale întreaga viaţă politică din România din perioada interbelică.

Entuziasmul, dar şi naivitatea membrilor Mişcării Legionare, îi expune unor greşeli impardonabile din punctul de vedere al unei entităţi politice. Deşi tipul de organizare îi conferă o oarecare stabilitate şi protecţie, Mişcarea Legionară nu poate să-şi impună idealurile într-o ţară nematurizată din punct de vedere politic, România modernă fiind încă în *anii adolescenţei*. Victoriile parţiale obţinute în diverse momente sunt umbrite de atrocitatea opresiunii sistemului şi a formelor de denigrare cu care acesta a acţionat asupra membrilor săi. Percepută ca o organizaţie de tip terorist trebuie să ţinem cont că Mişcarea a avut mai multe victime din rândul ei, decât victime pe care ea le-a făcut.

După asasinarea Căpitanului, Mişcarea Legionară este aservită intereselor celui de-al Treilea Reich căpătând o imagine odioasă perpetuată şi dezvoltată până la paroxism în perioada comunismului. Datoria noastră este de a judeca echilibrat şi argumentat din punct de vedere istoric fenomenul legionar şi personalitatea lui Corneliu Zelea Codreanu. Membrii Mişcării Legionare, precum şi simpatizanţii reali sau presupuşi au fost persecutaţi cu sălbăticie şi în timpul Dictaturii Carliste, dar şi mult timp după schimbarea regimului politic de către comunişti.

Erou pentru unii, demon pentru alţii, Corneliu Zelea Codreanu nu poate fi aruncat la coşul de gunoi al istoriei pur şi simplu. Mişcarea Legioanară trebuie studiată cu detaşare şi echilibru. Este de menţionat faptul că în timpul vieţii lui Corneliu Zelea Codreanu legionarii nu au asasinat nici măcar un evreu.

Rănile violenţelor trecutului sunt astăzi cicatrizate, iar documentele privitoare la această perioadă pot fi astăzi

cercetate fără consecinţe. Aşa cum cu luciditate ne asumăm cercetarea perioadei comuniste, la fel trebuie să ne asumăm şi studiul Mişcării Legionare.

2. Stadiul cercetării

Având în vedere faptul că în perioada comunistă acest subiect a fost tratat cu foarte mult subiectivism mi s-a părut interesant să studiez fenomenul apariţiei Mişcării consultând cărţi apărute după decembrie 1989, cărţi care au fost publicate de diferite personalităţi istorice.

În această lucrare m-am aplecat asupra studiului personalităţii lui Corneliu Zelea Codreanu şi a influenţei acestuia asupra Mişcării Legionare, studiind lucrări ale unor autori de specialitate, articole de presă din perioada interbelică, comentarii şi mărturii ale unor personalităţi contemporane cu Mişcarea Legionară.

Am selectat ceea ce mi s-a părut semnificativ ca argumentaţie pro şi contra caracterului Mişcării Legionare căutând să clarific impactul istoric al acesteia.

Toate aceste surse le-am notificat în bibliografia lucrării şi în notele de subsol.

Mi-am propus ca prin publicarea acestei lucrări să încerc să înţeleg fenomenul legionar, să creez o punte de legătură cu alţi cercetători, iar în final, dacă vor apărea alte surse de documentare să dezvolt cercetarea în vederea unui studiu mai aprofundat. Din păcate, nu am putut obţine şi mărturii concrete de la persoane implicate direct în Legiune.

3. Planul lucrării

Lucrarea este structurată pe patru mari capitole, fiecare

capitol având subcapitolele sale. Primul capitol se referă la *Viaţa şi cariera politică a lui Corneliu Zelea Codreanu* între perioadele 1919-1925, iar un subcapitol l-am dedicat în exclusivitate personalităţii acestuia folosind mărturiile contemporanilor săi. În Capitolul al II lea am abordat *Contextul politic al apariţiei formaţiunilor de dreapta în România* făcând o analiză a întregului context politico-social, şi economic din România, dar şi din Europa. Am abordat, de asemenea, înfiinţarea Legiunii *Arhanghelul Mihail*, înfiinţarea taberelor de muncă, perioada cuprinsă între 1928 şi 1933, succesul obţinut la alegerile parţiale din 1931, dar şi contextul politic al asasinării primului ministru I. Gh. Duca în decembrie 1933. Capitolul al III-lea este dedicat moştenirilor intelectuale ale doctrinei legionare de la Eminescu şi Iorga, dar şi a problemelor legate de problema naţionalistă, antisemită şi legătura cu biserica. Ultimul capitol este destinat *Instaurării dictaturii regale şi a sfârşitului lui Corneliu Zelea Codreanu*. Am folosit mărturiile celor implicaţi direct în asasinarea din 29/30 noiembrie 1938.

4. Metodologia şi conceptele de bază

Am abordat această temă întrucât am dorit o aprofundare a cunoştinţelor existente despre Mişcarea Legionară din timpul lui Corneliu Zelea Codreanu în perioada interbelică. De ce din timpul Căpitanului? Pentru că există o diferenţă majoră între Mişcarea Legionară condusă de către Codreanu şi ce s-a întâmplat după asasinarea lui şi preluarea conducerii Mişcării de către Horia Sima.

Documentarea bibliografică a parcurs mai multe etape: mai întâi am identificat sursele şi le-am ordonat, apoi am

început cercetarea surselor: le-am citit, am notat ideile principale, argumentele, ipotezele, enunţurile, explicaţiile şi concluziile. Am prelucrat şi interpretat ideile din bibliografia studiată, citând sursele, apoi le-am sistematizat utilizând diferite fişe de lucru.

După stabilirea clară a faptelor istorice, realizată prin valorificarea informaţiilor dobândite din studiul principalelor surse istorice, am trecut la următoarea etapă a cercetării, explicaţia, stabilind contextul politic în care a apărut Mişcarea, evoluţia acesteia în timp, descrierea personalităţii Căpitanului, relaţia Mişcării cu diferite segmente ale societăţii, iar în final am descris asasinarea liderului acestei Mişcări.

Apoi am făcut construcţia şi sinteza istorică, stabilind principalele evenimente ale perioadei, relaţia cu celelalte partide istorice şi cu liderii acestora, relaţia cu Carol.

Ultima etapă a reprezentat-o redactarea lucrării, prin care am încercat o prezentare cât mai riguroasă a rezultatelor cercetării istorice.

Lucrarea a fost structurată în mai multe părţi, astfel după introducere şi o scurtă prezentare a vieţii şi carierei politice a lui Corneliu Zelea Codreanu în Capitolul I- capitol în care am folosit naraţiunea istorică, în Capitolul II am făcut o comparaţie cu alte mişcări de dreapta şi o analiză sociologică a fenomenului legionar, iar Capitolele III şi IV au fost tratate expozitiv. La sfârşitul lucrării am tras concluziile de rigoare. Fotografiile au fost introduse în text.

Conceptele de bază

Antisemitism -atitudine (politică, socială) faţă de evrei;

Antisemit -persoană care admite sau practică antisemitismul;

Bolşevism -curent de gândire politică comunistă, apărut în Rusia la începutul secolului XX;

Comunism -doctrină socială, politică şi economică constituită pe principiul abolirii proprietăţii private şi al instaurării proprietăţii colective;

Cuibul era un fel de celulă, compusă dintr-un număr variabil de militanţi, între trei şi treisprezece. Dacă depăşea numărul de treisprezece aceasta se diviza. Legionarii trebuiau să aibă un şef şi să se reunească din cincisprezece în cincisprezece zile, să întocmească informări detaliate asupra activităţii lor şi să accepte regulile de conduită înscrise în ***Cărticica şefului de cuib***;

Fascism -Ideologie apărută în Europa după primul război mondial, care a stat la baza unor partide de extremă dreaptă, caracterizându-se prin naționalism extremist, misticism, violență, demagogie socială etc.; regim politic instaurat pe baza acestui curent;

Legionar -membru al unei formaţiuni politice naţionaliste, anticomuniste şi xenofobe din România interbelică;

Naţiune -Comunitate stabilă de oameni, istoricește constituită ca stat, apărută pe baza unității de limbă, de teritoriu, de viață economică și de factură psihică, care se manifestă în particularități specifice ale culturii naționale și în conștiința originii și a sorții comune.

Naţionalism -Doctrină politică bazată pe apărarea (uneori exagerată) a drepturilor și aspirațiilor naționale;

Numerus clausus - categorie de persoane admise în număr limitat într-o funcție, într-un grad, conform unei legi, unei decizii a autorității.

Patriotism din latină *patria*: (tărâm părintesc, tărâm al taților, originea greacă denumea inițial linia de filiație paternă) se înțelege ca iubirea pentru o țară și pentru locuitorii ei sau ca promovarea unui neam printre celelalte.

5. Întrebări fundamentale

Lucrarea îşi propune sã rãspundã la câteva întrebări esenţiale:

Care a fost caracterul Mişcării Legionare?

Cum a influenţat Mişcarea Legionară evenimentele istorice în perioada interbelică?

Care a fost impactul Mişcării Legionare asupra conştiinţei poporului român?

Ce fel de personalitate a avut Corneliu Zelea Codreanu (Căpitanul)?

Ar fi fost posibilă Mişcarea fără Corneliu Zelea Codreanu?

Cum a fost percepută Mişcarea Legionară în exteriorul ţării?

Care sunt consecinţele asasinării lui Corneliu Zelea Codreanu?

Cum a fost perceput Corneliu Zelea Codreanu în cadrul Mişcării Legionare, dar şi în cadrul societăţii civile?

CAPITOLUL I

I.1.Viaţa şi cariera politică a lui Corneliu Zelea Codreanu

Corneliu Zelea Codreanu s-a născut la Iaşi, la 13 septembrie 1899 fiind cel mai mare fiu al prof. Ion Zelea Codreanu, mare luptător naţionalist, provenind dintr-o străveche familie de pădurari din zona Bucovinei. Copilăria şi adolescenţa şi le petrece la Huşi, fiind elev de liceu la Liceul Militar *Mănăstirea Dealului* între anii 1911-1916.

Momentul care-l marchează pe Corneliu Zelea Codreanu îl reprezintă intrarea României în război, după 2 ani de neutralitate.

În lucrarea *Istoria Gărzii de Fier 1919-1941, Mistica ultranaţionalismului,* Francisco Veiga descrie astfel participarea la Primul Război Mondial a lui Corneliu Zelea Codreanu:

În noaptea de 15 august 1916 în România băteau clopotele tuturor bisericilor. După doi ani de dubitativă neutralitate, guvernul se hotărâse să intre în Marele Război. Trupele sale au trecut frontiera peste Carpaţi şi au început să înainteze în Transilvania, aflată pe atunci în mâinile Imperiului Austro-Ungar.

În aceeaşi noapte, la Huşi, un orăşel din estul Moldovei, o mamă îşi trezea fiul, plângând şi făcându-şi semnul crucii. Băiatul, Corneliu Zelea Codreanu, tremura de emoţie. Trei zile mai târziu, avântul patriotic l-a împins să-şi părăsească familia; traversând regiunea moldavă, a sosit la regimentul în care lupta tatăl său, ofiţer în rezervă. Avea pe

atunci şaisprezece ani; a împlinit pe front şaptesprezece.

Pentru români scurta plimbare militară s-a terminat curând; atacul venise prea târziu pentru a reînsufleţi ofensiva rusă începută în luna iunie şi care acum era aproape sfârşită; trupele balcanice au avut de înfruntat singure loviturile combinate ale armatelor austro-ungare şi bulgare. Aşa încât colonelul regimentului nu a mai vrut să poarte de grijă adolescentului care mărşăluia cu trupa fără a fi înrolat; şi tatăl său l-a silit să se înapoieze acasă. Corneliu Codreanu a predat puşca şi cartuşierele şi s-a întors, abătut, la familia sa. Aşa s-a încheiat prima izbucnire patriotică a celui care, peste câţiva ani, va crea una din mişcările de extremă dreaptă cele mai neobişnuite din Europa. (…) Întâmplarea îl va marca însă, pentru tot restul vieţii. Puţin mai târziu, la 1 septembrie 1917, a intrat la Şcoala Militară de Infanterie de la Botoşani, tot cu speranţa de a încheia studiile la timp pentru a se întoarce pe front. Iluziile i-au fost spulberate din nou: patru luni mai târziu, România s-a văzut obligată să încheie armistiţiul cu Puterile Centrale. Codreanu nu a mai avut ocazia de a participa la Marele Război. În iulie 1918 a terminat, împreună cu promoţia sa, Şcoala Militară, primind gradul de subofiţer; după cum va comenta chiar el, cu amărăciune, pacea a împrăştiat pe la casele lor pe ***copiii cei gata de moarte***[1].

În Rusia în 1917, în urma unei lovituri de stat, ţarul Nicolae al II-lea este arestat împreună cu familia sa şi Lenin reuşeşte să preia puterea insaturând un guvern comunist.

Pericolul pe care îl reprezenta bolşevismul instalat în

---

[1] Francisco Veiga, *Istoria Gărzii de Fier 1919-1941, Mistica ultranaţionalismului*, Ediţia a 2-a, Editura Humanitas, Bucureşti, 2002, pp.17-18.

Rusia îl determină pe Codreanu să ia o atitudine fermă împotriva acestuia. Astfel, formează un grup de tineri luptători care să lupte împotriva *pericolului roşu.*

În primăvara lui 1919 îl aflăm din nou pe Corneliu Codreanu cu arma în mână. Pe atunci tocmai termina ultima clasă de liceu în oraşul său natal, Huşi, aproape de frontiera rusă. Având în vedere posibilitatea ca bolşevicii să încerce un atac împotriva României, el a adunat douăzeci de prieteni pentru a forma un grup de luptători. Exerciţiile de pregătire se desfăşurau în secret în pădurile din împrejurimi şi grupul se ascundea sub forma unei asociaţii culturale[2].

Iată cum descrie Corneliu Zelea Codreanu cum a înfiinţat prima organizaţie de tineret care dorea să lupte împotriva pericolului bolşevic: *În primăvara anului 1919, iată-ne adunaţi într-o după-amiază în pădurea Dobrina care stă de strajă pe înălţimile din jurul Huşului. Cine? Un grup de vreo 20 elevi de liceu din cursul superior. A 6-a, a 7-a, a 8-a. Convocasem pe aceşti tineri camarazi, pentru a discuta cu ei o problemă gravă, deşi viaţa noastră abia înmugurea. Ce facem dacă vin bolşevicii peste noi? Părerea mea, asupra căreia au căzut şi ceilalţi de acord, era aceasta: dacă armata bolşevică va trece Nistrul şi apoi Prutul ajungând să încalce şi locurile noastre, noi să nu ne supunem, ci să ne retragem cu toţii în pădure înarmaţi. Aici să organizăm un centru de acţiune şi de rezistenţă românească, şi prin lovituri date cu măiestrie să zdruncinăm inamicul, să menţinem o stare de spirit de neaplecare, şi să întreţinem o scânteie de nădejde în mijlocul masei româneşti din sate şi oraşe. Am depus cu toţii jurământ*

---

[2] *Ibidem*, p. 41.

în mijlocul pădurii seculare. Era această pădure un colţ al acelui vestit codru al Tigheciului, pe cărările căruia, în decursul istoriei Moldovei, mulţi duşmani îşi găsiseră moartea. Am hotărât să ne procurăm arme şi muniţii, să păstrăm un secret desăvârşit, să facem recunoaşteri şi exerciţii de luptă în pădure şi să găsim o formă care să mascheze intenţia noastră.

Forma am găsit-o uşor şi în scurt timp am pus-o în practică: o societate cultural-naţională a elevilor liceului din Huşi, căreia i-am dat numele: ***Mihail Kogălniceanu****. Ea a fost aprobată de direcţiunea liceului. Au început şezători şi conferinţe în oraş. În public tratam obişnuitele subiecte, dar în pădure făceam exerciţii de luptă. Arme pe vremea aceea erau pe toate drumurile încât în vreo două săptămâni ne adunasem tot ce ne trebuia*[3]*.*

Era în timpul acela o stare de haos în ţară, pe care noi deşi copii, abia trecuţi de 18 ani, o înţelegeam prea bine. Lumea se afla sub impresia revoluţiei bolşevice care se desfăşura în toiul ei la câţiva paşi de noi. Ţărănimea din instinct se opunea acelui val distrugător, dar complet dezorganizată, nu prezenta o posibilitate serioasă de rezistenţă. Muncitorimea însă aluneca vertiginos spre comunism.

Românii intelectuali erau indecişi, aparatul de stat dezorganizat. Din moment în moment, te puteai aştepta, fie la o izbucnire internă a unor elemente organizate şi decise, fie la o năvălire de peste Nistru.

În atari împrejurări, frământaţi de gânduri şi tremurând de grija vieţii şi libertăţii ţării noastre abia unită, în

---

[3] Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru legionari*, p. 2.

urma unui greu război, a încolţit în mintea noastră de tineri ideea unei acţiuni care ne-a dus la jurământul din pădurea Dobrinei.[4]

Proiectul era cam fantezist şi chiar infantil, deşi Codreanu avea să împlinească în curând douăzeci de ani. Ameninţarea era însă reală şi era simţită nu numai de micul grup de şcolari, ci şi de majoritatea românilor.

Încă din prima perioadă a tinereţii sale Corneliu Zelea Codreanu este atras de mişcările antirevoluţionare care fuseseră înfiinţate la Iaşi şi care nu doreau altceva decât să împiedice răspândirea bolşevismului şi în România. Pericolul *ciumei roşii* era destul de evident în condiţiile în care Rusia era foarte aproape de graniţa cu România, iar la Iaşi erau destul de mulţi muncitori care lucrau în fabricile din acest oraş. Ţăranii făceau parte din categoria care nu îmbrăţişa ideologia comunistă, în condiţiile în care aceasta, printre altele, era împotriva proprietăţii private.

I.2. Perioada 1919-1922

La începutul anilor ’20 Corneliu Zelea Codreanu îşi definitiveaza studiile la Iaşi la Facultatea de Drept devenind licenţiat al Facultăţii de Drept în anul 1922. Este perioada în care Codreanu îşi începe activitatea politică alături de alţi militanţi, împotriva bolşevismului care ameninţa România.

Acţiunile lui Codreanu din această perioadă sunt sugestive şi fireşti pentru perioada anilor ’20 în condiţiile în care muncitorii erau *fascinaţi* de comunism, dar, paradoxal, România era o ţară eminamente agrară. Pe de altă parte, evreii

---

[4] Corneliu Zelea Codreanu, Madrid, 1988, p. 19.

deţineau controlul comerţului şi pe cel al băncilor.

În volumul *Corneliu Zelea Codreanu în anii 1919-1922*, Cristian Sandache descrie atmosfera care era în Iaşi, cel mai mare oraş al Moldovei: *Peisajul social din Iaşi a cunoscut, în perioada 1919-1922, acţiuni ale unor segmente muncitoreşti suficient de radicale, pentru a-l face pe Codreanu (şi nu numai pe el) să considere evidentă existenţa unui real pericol comunist la adresa României. Greve, discursuri publice de inspiraţie marxistă sau bolşevică, agitaţii de tot felul.*

Codreanu nu putea (şi nici nu dorea) să renunţe la ideea conform căreia între comunism şi iudaism ar fi existat o similitudine. Indiscutabil, un număr mare de etnici evrei, atât din Rusia, cât şi din România, aderaseră la ideile marxiste sau socialist-comunizante.

O vie emoţie a produs la nivelul opiniei publice româneşti atentatul din 8 decembrie 1920, în care un rol important îi revenise comunistului Max Goldstein (etnic evreu), cel care a plasat o bombă în incinta clădirii Senatului României din Bucureşti, în urma exploziei acesteia murind atât ministrul Justiţiei, Dimitrie Greceanu, cât şi un înalt prelat ardelean. Este lesne de înţeles cum au receptat cercurile antisemite un asemenea eveniment; după cum şi unii cetăţeni, care n-aveau nimic în comun cu dezbaterile ideologice au considerat că rolul evreilor în orchestrarea unor acţiuni antiromâneşti nu poate fi, în nici un caz, unul marginal. Pentru Codreanu şi apropiaţii săi, gestul lui Goldstein (repudiat, totuşi, vehement de către însăşi comunitatea evreilor din România) venea ca un argument în sprijinul antisemitismului său inflexibil. Comunismul şi iudaismul s-ar fi contopit, generând o sinteză fatidică pentru destinul colectivităţii

românești. Codreanu își imagina România asemenea unui teritoriu blestemat, supus unei catastrofe istorice fără precedent, transformat instantaneu într-o nouă ***Palestină****, în sensul că ar fi fost* ***colonizată de mase jidănești****. Cea mai mare indignare i-o provocau lui Codreanu, în acea perioadă, o parte a intelectualilor, pe care-i acuza de inconștiență, filosemitism sau pur și simplu indiferență la presupusul pericol pe care liderul studenților naționaliști ieșeni îl clama cu febrilitate. El îi considera pe aproape toți ca având simpatii stângiste, chiar sovietice, văzând în Rusia comunistă un posibil model politic al viitorului sau, în orice caz, acceptându-i existența, fără a o considera un pericol la adresa suveranității României.*

Ar trebui să ne transpunem în atmosfera acelei perioade pentru a înțelege totuși intransigența anticomunistă cu totul excepțională manifestată de către naționaliștii radicali. Bolșevismul din Rusia vecină reprezenta un avertisment de mare gravitate și, dincolo de inerentele exagerări, relatările cele mai numeroase descriau scene de coșmar, violări ale drepturilor omului, crime, spolieri ale bunurilor, tendințe expansioniste.

Ateismul agresiv reprezenta un semn al Antichristului și contribuia din plin la amplificarea emoțiilor colective, la nivelul multor segmente ale societății românești. Abia unificată, România de după 1918 risca să devină ținta atacurilor unei Rusii infestate de o ideologie care nu semăna cu nimic din ceea ce lumea civilizată cunoscuse. Nici un principiu nu mai era respectat și nici o lege nu se mai dovedea suficient de viabilă, cu excepția legii bunului plac. Era firesc ca oameni precum Pancu sau Codreanu să se îngrijoreze. Pe fond, ei aveau dreptate și agitațiile oamenilor lor erau

concretizarea unei sincere dorinţe de a apăra interesele României[5].

Francisco Veiga face o analiză foarte pertinentă vis-á-vis de atitudinea pe care o ia Codreanu când ajunge la Iaşi: *În septembrie 1919, Corneliu Codreanu, care împlinise de curând douăzeci de ani, şi-a trecut ultimele examene la liceu şi a plecat la Iaşi, vechea capitală a regiunii sale natale, Moldova, pentru a începe studiile universitare la Facultatea de Drept. Acolo, aproape imediat, va da frâu liber energiilor sale atât de mult reprimate, intrând într-un grup antirevoluţionar organizat de un instalator de apă numit Constantin Pancu (...) care crease* ***Garda Conştiinţei Naţionale****. (...) Cu greu se poate deduce care era compoziţia socială a acestei grupări, dar mărturiile lui Codreanu, care contrastează cu referinţele ocazionale din orice lucrare de istoriografie românească actuală, relevă un nucleu în esenţă proletar, colaborarea unor studenţi şi, poate, a câtorva indivizi din clasele de mijloc, mai mult ca sprijin decât ca front activ. Cu toate acestea, începând din februarie 1920, grupul a acţionat în forţă.* (...) Codreanu însuşi admitea că era vorba de o *organizaţie de luptă, de dărâmare a adversarului, preocupată mai mult de acţiune decât de ideologie, în ciuda faptului că se va ajunge la redactarea unui program inspirat din curentul social-creştin austriac şi poate, de asemenea, din cel naţional-socialist. De atunci, garda Conştiinţei Naţionale prefigura apariţia unei noi drepte, dar nu a fost singura formaţie de acest gen; au apărut ca ciupercile grupuri similare, în diverse oraşe din România-*

---

[5]Cristian Sandache, *Corneliu Zelea Codreanu în anii 1919-1922*, Bucureşti, vol. 3, 2010, pp. 120-121.

de exemplu Partidul ordinii[6].

În acelaşi volum este descrisă, de asemenea, viaţa socială şi politică a acelei perioade, dar şi implicarea lui Codreanu în viaţa politică alături de grupul condus de Constantin Pancu: *În toamna lui 1920, Codreanu începea al doilea an de studii la Iaşi. Iaşiul îşi recâştigase pulsul de dinainte de război, o viaţă socială parcă împietrită în timp, tipică pentru oraşele de provincie. (...) Universitatea exercita o influenţă la fel de puternică precum la Heidelberg sau Salamnaca. Prestigiul oraşului explică de ce corpul profesoral nu a întârziat să târască după el o bună parte din studenţi atunci când, în septembrie 1920, majoritatea sa a alunecat, în mod mai mult sau mai puţin public, spre stânga (şi datorită faptului că în oraş exista o oarecare tradiţie a emigraţiei socialiste ruse). Opoziţia intelectuală era abilă, iar guvernului condus de generalul Averescu nu-i era uşor s-o reducă la tăcere prin mijloace brutale. Generalul nu mai avea nevoie de ajutorul unor susţinători pentru a domina revolta proletară. Însă în privinţa mediului universitar, numai o reacţie ivită din acelaşi scop, ca un fel de vaccin, putea neutraliza nonconformismul intelectual. Şi, într-adevăr, reacţia a apărut şi a luat amploare în anii 1920-1921, iar în cadrul ei Codreanu a jucat deja un rol de protagonist.*

Activitatea alături de Pancu îl aureolase pe Codreanu cu faima de militant întreprinzător, o calitate ce impresionează de obicei în mediile studenţeşti, care nu intervin de pe poziţii concrete. La douăzeci şi unu de ani, trăsăturile esenţiale ale personalităţii sale erau deja definite. Aspectul său fizic extrem

---

[6] Francisco Veiga, *op. cit.*, pp. 47-49.

de atrăgător era o bună scrisoare de recomandare: de statură înaltă, într-o ţară cu oameni scunzi, atletic şi de o rară frumuseţe clasică, străină de timp. Într-un fel, toate acestea l-au caracterizat întotdeauna drept un om de acţiune; unui militant care a locuit o vreme împreună cu el îi spunea adeseori că ***ar prefera să taie lemne decât să scrie****. Nu a ajuns niciodată să fie un zoon politikon: deciziile sale de anvergură au fost mereu impulsive şi aproape niciodată viclene. În realitate, în loc să o ia înaintea evenimentelor prefera să le răspundă: dar aceasta nu vrea să sugereze că era un naiv. Fişa lui personală la Şcoala Militară din Botoşani îl defineşte, dintr-un punct de vedere militar care l-a marcat în întreaga sa viaţă, ca* ***hotărât la fapte şi energic*** *şi îl califică drept un* ***bun comandant de pluton.*** *Spus cu alte cuvinte, un om tenace, bun organizator: planuri simple, flexibile şi idei clare. Printre aceste aptitudini se număra şi cea de a lega şi reutiliza influenţe eterogene, idei şi atitudini de proveninţă diferită şi slab elaborate. Uneori putea părea un om deosebit de complex. În realitate, marele lui succes se datora întotdeauna simplităţii concepţiei şi realizării.*

La început a acţionat ca un veritabil şef de pluton, cu un mic grup, care abia depăşea douăzeci de adepţi, dar care erau strâns uniţi. (...) Întrerupeau spectacolele de teatru şi ardeau în plină stradă beretele ruseşti ale studenţilor de stânga. Datorită intervenţiei presei şi a scandalului mare, Senatul Universităţii a decis să intervină, exmatriculându-l. În acel moment, Codreanu a învins în mod definitiv. (...) Decanul Facultăţii de Drept şi alţi profesori au intervenit în favoarea lui şi au refuzat să-l exmatriculeze. (...)

Codreanu şi-a petrecut ultimul an al studiilor

universitare de trei ani folosind urmările victoriei sale. A ajuns la funcţia de preşedinte al Asociaţiei Studenţilor în Drept, a organizat adunări, conferinţe, dezbateri şi a făcut prozelitism în oraşe vecine. După licenţă, în toamna anului 1922, a plecat în Germania într-o călătorie de studii[7].

Codreanu justifică plecarea în Germania, astfel: *În toamna anului 1922, m-am întors la Iaşi. Acolo am împărtăşit camarazilor un vechi gând al meu, de a mă duce în Germania, pentru a-mi continua studiile de Economie Politică şi în acelaşi timp a încerca să realizez cât de puţin gândul de a duce ideile şi credinţele noastre peste hotare*[8].

La începutul lui decembrie s-a întors în grabă în România, după ce a aflat că aici apăruse o amplă mişcare studenţească antisemită.

În *Pentru legionari,* Codreanu justifică revenirea în ţară astfel: *Eram încă la Jena când, într-o bună zi, am fost surprins de vestea că întreaga studenţime română, de la toate universităţile, s-a ridicat la luptă. Această nebănuită de nimeni manifestare colectivă a tinereţii româneşti a fost o izbucnire vulcanică pornită din adâncurile naţiei. Ea s-a manifestat mai întâi la Cluj, în inima acelui Ardeal care a luat poziţie ori de câte ori neamul s-a găsit în impas, pentru ca aproape concomitent să irumpă violent în toate celelalte centre universitare.*

Într-adevăr, la 3-4 decembrie, la Bucureşti, Iaşi, Cernăuţi, sunt mari manifestaţii de stradă. Întreaga studenţime română este în picioare, ca într-un ceas de mare răspântie. Pentru a mia oară, rasa aceasta, a pământului, ameninţată de

---

[7] *Ibidem,* pp. 49-53;
[8] Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru legionari,* 1935, p.39.

atâtea ori în decursul veacurilor, îşi arunca tineretul în faţa primejdiei pentru a-şi salva fiinţa. Un mare moment de electrizare colectivă, fără pregătire prealabilă, fără discuţii pro şi contra, fără decizii luate în comitete, fără ca cel puţin cei din Cluj să se cunoască cu cei din Iaşi, Cernăuţi, Bucureşti. Un mare moment de iluminaţie colectivă ca lumina unui fulger în mijlocul unei nopţi întunecoase, în care o tinerime întreagă îşi vede linia de viaţă a ei şi a neamului.(...)

Câteodată pe această linie se ridică numai indivizi izolaţi părăsiţi de generaţiile lor. În momentul acela, ei sunt neamul. Ei vorbesc în numele lui. Cu ei sunt toate milioanele de morţi şi de martiri ai trecutului şi viaţa de mâine a neamului. (…)

Ea este predeterminată în înţelepciunea lui Dumnezeu; ea a fost văzută în ziua de 10 decembrie, de studenţii români. Şi în aceasta stă valoarea zilei: o întreagă tinerime românească a văzut lumina[9].

Pentru Corneliu Zelea Codreanu, şi nu numai, exista o strânsă legătură între comunism şi evrei.

În viziunea lui Codreanu şi a celor care gândeau ca el, exista o legătură între cei doi adversari, care deveneau, în realitate, unul singur: stânga fusese forţa de şoc, dar ariergarda, substratul care o genera şi o susţinea, era ***iudaismul internaţional***.

Astfel de teorii proliferau în perioada anilor '20 în cercurile reacţionare europene. (…) *Antisemitismul nu era pentru Codreanu o descoperire, ci mai degrabă o repunere în prim plan a unuia din jaloanele educaţiei sale*[10].

---

[9] *Ibidem*, pp. 41-42;

[10] Francisco Veiga, *op. cit.*, 2002, p. 54.

I.3. Perioada 1923- 1925

Codreanu are un rol important în înfiinţarea Ligii Apărării Naţional Creştine partid care îl are ca preşedinte pe A. C. Cuza.

La începutul anului 1923 la Iaşi i-a fiinţă Liga Apărării Naţional Creştine (L.A.N.C.) *Codreanu jucase un rol foarte important în constituirea ei, însă numele lui A.C. Cuza era absolut necesar pentru preşedenţie, atât datorită prestigiului pe care îl avea în cercurile antisemite, cât şi pentru legăturile cu lumea politică. În spatele fondării LANC se ascundea şi intenţia de a lansa mişcarea studenţească împotriva noului proiect de Constituţie care se discuta în Parlament. (...) Codreanu a primit un puternic impuls şi de la Ionel Moţa, pe care îl cunoscuse la Cluj şi care era fiul unui lupător naţionalist din Ardeal -preotul ortodox Ion Moţa*[11].

În vara anului 1923 Codreanu şi adepţii săi încearcă să agite spiritele şi pun la cale un plan de atentate împotriva unor personalităţi politice ale vremii. Acesta a fost, însă, divulgat de către clujanul Vernichescu, iar Codreanu şi adepţii săi arestaţi. Pe durata procesului au stat închişi la închisoarea Văcăreşti de atunci fiind cunoscuţi sub denumirea de Văcăreşteni. Procesul s-a terminat prin achitarea lor, cu excepţia lui Moţa care-l împuşcase în închisoare pe studentul care-i denunţase.

În primăvara anului 1924, Codreanu este iarăşi arestat împreună cu 50 de studenţi care intenţionau să organizeze o tabără de muncă lângă Iaşi. La sfârşitul lui octombrie, îmbrăcat în albul lui costum naţional cu broderii, îl asasinează pe prefectul Manciu în timpul procesului unuia dintre studenţii

---

[11] *Ibidem*, pp. 74-75.

aresataţi. Nu a rămas prea clar cum s-a produs fapta, pentru că, după mărturia lui Codreanu, el s-a apărat în faţa unei provocări a poliţiei în timpul procesului, în vreme ce o versiune mai coerentă spune că a fost vorba de o acţiune premeditată. Câţiva ani mai târziu nici Codreanu nu mai era dispus să vorbească adepţilor lui despre această întâmplare.

La un an de la descoperirea complotului, Codreanu era arestat şi condamnat la temniţă grea pentru infracţiune gravă. A fost mutat de la Iaşi la închisoarea de la Focşani. Datorită tulburărilor apărute este mutat la Turnu Severin, dar în urma procesului care se ţine în mai 1925 este achitat. Devine erou şi este sărbătorit peste tot pe unde trece trenul care-l ducea la Iaşi.

Pe 14 Iunie 1925 se căsătoreşte religios la Focşani cu Elena Ilinoiu. Iată cum descrie Corneliu Zelea Codreanu, printre altele, acest eveniment: *În Crâng s-a oficiat nunta pe o estradă de scânduri pregătită anume. Erau de faţă între 80-l00.000 de oameni. După oficierea slujbei religioase au început hora, jocurile şi petrecerea. Apoi a urmat masa întinsă pe iarbă verde. Fiecare îşi adusese de mâncare, iar focşănenii avuseseră grijă şi pentru lumea venită din alte părţi. Toată această desfăşurare de costume naţionale, de care românesti, de viaţă şi de entuziasm, a fost filmată. Peste câteva săptămâni s-a reprezentat la Bucureşti. Dar numai de două ori, căci Ministerul de Interne, a confiscat şi filmul şi copia lui şi le-a dat foc*[12].

În toată această perioadă imaginea lui Codreanu şi a Văcăreştenilor era aceea a unor *haiduci* care-şi făceau dreptate singuri într-o lume în care clasa politică decadentă dezamăgise

---

[12] Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru legionari,* 1935, p. 146.

total. Faptul că se îmbrăcau în costum popular demonstra o atitudine puţin roamntică vis-á-vis de trecutul acestui popor.

Într-o lume în schimbare încercau să nu renunţe la valorile morale strămoşeşti şi se simţeau ameninţaţi de *străinii* care invadaseră ţara.

I.4.Personalitatea căpitanului văzută de contemporani

Toate mărturiile scrise sau orale legate de personalitatea lui Corneliu Zelea Codreanu, indiferent că sunt mărturii ale apropiaţilor lui sau ale duşmanilor, converg către un singur lucru: Codreanu era un bărbat foarte frumos, cu ochi albaştri-verzui, înalt şi bine făcut, cu o personalitate foarte puternică, un foarte bun orator, religios şi care prin atitudinea sa nu a vrut decât să facă bine României. În contextul social şi politic al acelei perioade, Codreanu era bine intenţionat numai că, din păcate, a avut şi momente în care a greşit, iar anumite acţiuni reprobabile pe care le-au făcut anumiţi membri ai Mişcării i-au fost atribuite lui.

Iată cum îl descrie (*hiperbolizat*) preotul Ştefan Palaghiţă într-o cuvântare cu ocazia pomenirii uciderii Căpitanului, la 30 Noiembrie 1944, în capela ortodoxă română

din Viena: *...Sobru ca singurătatea cosmică a Carpaţilor, hotărât şi mare ca stâncile şi cremenea crestelor, năprasnic ca apele, iluminat ca marii iniţiaţi ai Athosului, bun şi sfios ca slova Evangheliei, falnic ca brazii culmilor şi chipeş ca Făt-Frumos din poveste, Luceafăr ce întrece în strălucire toate stelele ce au lucit vreodată pe bolta istoriei noastre, care cu paşi de legendă şi suflet împodobit de toate virtuţile, purta scris pe fruntea lui destinul mare al învierii neamului nostru românesc. El urcă asemenea haiducilor Rarăul, se închină ca sfinţii la icoane, înfruntă ca vitejii duşmanii, inundă de bunătate pe cei slabi, e simplu ca pruncii, dar măreţ ca giganţii. Era complex ca savanţii în analize, dar direct şi clar în judecată, ca ţăranii. Era simplu şi complex, idealist dar totuşi cel mai realist, subtil, sesiza şi cel din urmă amănunt, fără să se împiedice de lucrurile mărunte. Era un soare cuprins într-o picătură de rouă, un strop proiectat în eternitate....*[13]

În volumul *Corneliu Zelea Codreanu,* apărut cu ocazia împlinirii a jumătate de veac de la asasinarea Căpitanului, Stelian Stănicel îl caracterizează astfel: *Era un bărbat frumos, înalt, drept, construit armonios, cu părul castaniu şi ondulat care-i cădea câteodată pe frunte. Avea ochi albaştri-verzui, pătrunzători, din care radiau raze puternice şi strălucitoare de nobleţe sufletească.*

Fără îndoială că era un om bun, corect, cinstit, uman, şi plin de dragoste pentru toţi din jurul său. Era de o credinţă şi convingere nestrămutată în misiunea pe care o avea de împlinit. Corectitudinea lui mergea atât de departe că se

---

[13] Preot Ştefan Palaghiţă, *Istoria Mişcării Legionare scrisă de un legionar*, Editura Roza Vânturilor, Bucureşti, 1993, p. 54.

împletea cu virtutea onoarei, pe care o aplica cu o mare severitate nu numai faţă de el şi de ai lui, dar şi faţă de duşman: ***mai bine să cazi pe drumul onoarei decât să învingi prin mişelie,*** *spunea adeseori. Era de o mare şi înaltă judecată. Împreuna judecata cu strategia unui mare conducător de armată pe câmpul de bătălie şi cu mare abilitate de execuţie pe care greu le poţi găsi într-o persoană. Toate calităţile acestea se împreunau armonios şi natural în persoana lui. După ce-l cunoşteai mai îndeaproape, uşor puteai să-ţi dai seama că stai în faţa unui om ca toţi oamenii, dar şi în faţa unui uriaş care întrece dimensiunile unei plămade omeneşti.*

Era frumos şi atrăgător. Pasul îi era greoi, gesturile stăpânite şi vorba cumpătată chiar şi când nourii de furtună apăsau deasupra lui.

Avea în el un magnetism din orbita căruia nu te mai puteai elibera. De mergea pe jos, lumea se lua după el. În tramvai sau pe stradă, îşi şopteau unul altuia: ***Ăsta e Corneliu Codreanu.***

Judeca cu o repeziciune uimitoare. *Analiza orice situaţie până în cele mai mici amănunte. Voia să ştie tot ce se petrece. Îi plăcea să fie bine informat şi din surse sigure. Cel care îi dădea o informaţie trebuia să răspundă aşa zis* ***cu capul*** *de exactitatea ei. Nu permitea şoapta la ureche şi era aspru cu cei care lansau zvonuri sau inventau neadevăruri. Când lua o hotărâre sau judeca o situaţie, trebuia să fie informat la maximum şi se consulta şi cu alţii ca să le audă părerea.* ***Era pe pământ şi parcă nu era.*** *Întreaga lui fiinţă ardea ca o flacără ce mistuia în interior probleme şi gânduri greu de descifrat, dar aşa de naturale pentru cel care înţelegea*

misiunea lui pe pământ. **Naturalul şi supranaturalul** se **oglindeau în întreaga lui fiinţă.** Era om şi împărat. Flăcările mistice din privirea lui dădeau legionarilor arme sufleteşti nebănuite care se înălţau până la devotament şi sacrificiu.

Era un realist. Ştia că drumul regenerării morale a unei generaţii nu se poate parcurge peste noapte. O biruinţă nu se poate câştiga din victorii ieftine, ci numai din răbdare, educaţie şi sacrificii de individ, de neam şi de dutrată.

Se stăpânea cu o uşurinţă naturală de la orice exces. Nu fuma decât seara târziu câte o ţigară şi numai după aceea mânca. În taberele de muncă îi sfătuia pe legionari să nu fumeze înainte de dejun. Postea Miercurea şi Vinerea. Câteodată-post negru. Nu mânca nimic după apusul soarelui.

Era sărac şi trăia în lipsuri franciscane. Pe vremea când la Iaşi făcea avocatură şi mai câştiga un ban, îl dădea pentru lupta naţională sau îi ajuta pe cei lipsiţi. Când trecea pe lângă un cerşetor şi nu avea un ban în buzunar, ruga pe altul care era cu el, să dea ceva de milă cerşetorului.

Soţia lui era modestă şi se mulţumea cu foarte puţin. Costumul naţional sau câte un costum de haine civile erau dăruite de prieteni. Hainele pe care le-a avut în Franţa, la studii, le-a păstrat şi le-a purtat ani de-a rândul. În timp ce se construia **Casa Verde** din Bucureştii Noi, avea un bordei, sub pământ, unde dormea. Când construcţia a fost gata i s-a dat un apartament. A fost prima dată când a avut, împreună cu soţia, o casă. Toată viaţa a trăit în casa părintească de la Huşi, sau cu chirie şi pe la prieteni.

Odată instalat în locuinţa permanentă la **Casa Verde**, iar distanţa fiind prea mare cu tramvaiul sau cu autobuzul până la sediul din Gutenberg, Ionel Moţa a făcut o colectă să-i

cumpere un automobil pentru economie de timp şi pentru siguranţa personală ca să nu fie ucis de agenţii plătiţi de Camarilă. După multe ezitări a acceptat să i se cumpere automobilul: ***dar să nu fie marcă germană (era Hitler la putere) nici marcă italiană (era Mussolini la putere) ci marcă franceză, dacă se poate.*** *La vremea aceea era în Franţa, la putere, Léon Blum, un socialist.* ***Nimeni nu o să creadă că Léon Blum mi-a făcut-o cadou,*** *a adăugat Căpitanul. S-a cumpărat un Renault francez, iar Corpul Muncitorilor l-a dat pe Ilarie să-i fie şofer permanent. Cu maşina se deplasa repede oriunde era nevoie, în Bucureşti, sau pe tot cuprinsul ţării.*

Era acuzat de partidele politice şi de duşmai că era în slujba lui Hitler şi că vrea să vândă ţara hitleriştilor. Flondor îi era prieten şi comandant legionar. El avea la Palat un frate ca şef la protocolului. O dată vine grăbit la sediu şi-i spune Căpitanului că Mareşalul Göring se află la vânătoare în Bucovina şi că ar fi bine să meargă să stea de vorbă cu el. ***Ce să vorbesc cu el? N-am nimic de discutat.*** *Şi nu s-a dus.*

Altă dată Flondor îl sfătuieşte că ar fi bine să semneze registrul de audienţe la Palat şi chiar să ceară audienţă Regelui. Iar în ziua când se va fixa audienţă, el, Flondor, o să-i aducă fracul în care să se îmbrace.

Eu nu merg să semnez registrul de audienţe. N-am ce să-i cer Regelui. Nu vreau să fiu ministru, nici nu vreau să mi se dea puterea. Dacă însă Regele mă cheamă, atunci mă duc şi am să mă îmbrac în costum naţional, îi place sau nu-i place.

Mai târziu explica celor ce au auzit de acestă întâmplare motivele pentru care nu cere audienţă: ***De mă duc, înseamnă că vreau ceva. Dar eu nu vreau nimic. Vreau***

numai să fiu lăsat în pace. De cer audienţă, mă va întreba ce vreau? Dacă mă cheamă, atunci intreb eu de ce m-a chemat şi ce vrea de la mine? De va fi să vorbesc eu cu Palatul vreodată, eu nu pot să vorbesc în numele meu. O să vorbesc în numele generaţiei noastre şi al Neamului întreg şi atunci ţara întreagă o să ştie ce am vorbit.

Când mergea la biserică se ruga. Tot timpul slujbei stătea drept, ca o lumânare, fără să se mişte. Ţinuta lui dădea majestate şi umplea de slavă serviciul divin. Când era apăsat de probleme spunea Nicoletei şi celorlalţi de la serviciu: ***Mergeţi voi şi vă rugaţi. Poate rugăciunile voastre sunt mai puternice decât ale mele. Rugaţi-vă şi pentru mine.***

Vorbea frumos chiar şi cu cei pe care îi ştia că-l duşmănesc de moarte. Îi ierta, pentru că ura lor era de natură omenească, scuzabilă. Ştia că el vine cu o lume nouă, de cinste şi corectitudine, în viaţa socială şi politică a ţării. Mulţi dintre ei se temeau de el, alţii îl respectau fără mărturisire[14].

Iată unele caracterizări formulate de câteva mari personalităţi legionare: Puiu Gârniceanu, Ion Banea, Iordache Nicoară şi Gheorghe Racoveanu.

Aşa l-a caracterizat Puiu Gârniceanu[15] pe Căpitan:

Acest om este un cerebral şi sentimental totodată. Este raţional şi mistic. E bun şi dur. Blând şi implacabil, voluntar şi suav, orgolios şi modest, tenace fără să fie rigid, idealist fără să fie utopic, vizionar al potenţelor latente ale Poporului Român. De înaltă energie spirituală şi de extraordinară forţă fizică. Pedagog şi conducător, răbdător şi prudent, deşi de un temperament tumultos, liber de pofte personale, predestinat a

---

[14] *Corneliu Zelea Codreanu,* Madrid, 1988, pp. 9-11;
[15] Avocat- asasinat la 21/22 septembrie 1939 la Vaslui.

conduce mulţimile. ***Era un organizator obsedat de imperative spirituale****, în marea lui putere de dragoste pentru ceilalţi oameni, pentru toate făpturile lui Dumnezeu, pentru animale şi insecte, pentru culorile câmpului, pentru florile şi păsările lui Dumnezeu. Nesfârşita lui bunătate faţă de copii şi umili. Cum credem că nimic mare nu s-a făcut în lume fără dragoste, fără îndoială că el era cel chemat la redeşteptarea Neamului Românesc.*

Iar Ion Banea[16] scria în 13 Martie 1936

Căpitanul! Este o piatră de hotar; o graniţă. Sabia întinsă între două lumi. Una veche, pe care o înfruntă cu bărbăţie, distrugând-o; alta nouă, pe care o creează, îi dă viaţă, o cheamă la lumină.

Figura lui în cuprinsul mişcării naţionale, de la război încoace, apare ca o ***linie de foc****, în jurul căreia se rotesc toate evenimentele mari. El a fost conducătorul şi animatorul. Totdeauna pe poziţia cea mai înaltă a frontului de luptă, plin de credinţă şi hotărâre, niciodată şovăielnic sau fugind de răspundere.*

Viaţa lui se îmbină cu lupta naţională, până într-atâta, încât nu mai rămâne nimic vieţii, confundându-se totul într-o continuă şi mare acţiune în slujba intereselor Naţiei. Predestinat la jertfe, a trăit intens şi zbuciumat. Existenţa i-a fost plină de fapte şi pândită de primejdii. A atins culmi, cum rar i-a fost dat cuiva să dorească şi a coborât adâncuri din care numai puterea lui Dumnezeu, în care credea aşa de tare, l-a scăpat. A cunoscut perspectiva muncii silnice pe viaţă şi măreţia solidarităţii Neamului Românesc cu faptele lui. I-au

---

[16] Doctor în medicină şi licenţiat în drept. Şeful Ardealului legionar. Asasinat la 21/22 Septembrie 1939 la Râmnicu Sărat.

ros sănătatea asprele zile de inchisoare şi i-au dat fiori de viaţă clipele mari, când îl înconjurau zeci de mii de oameni.

A mers de mână cu vremea, primind cu zâmbetul pe buze şi batjocurile şi laudele.

Iubitor al luptei, vitejiei i-a închinat tot rostul. S-a dat tot Mişcării, dar el n-a cerut nimic. Îl doreau duşmanii răpus şi el tot mai tare s-a înălţat. Căpitanul: Gând, hotărâre, acţiune, vitejie, viaţă.

Iordache Nicoară[17] scria:

Şi s-a realizat omul acela, coborât din munte, din viaţa lui românească, adânc, cu o frumuseţe şi cu o autenticitate care a pus pecete pe veacul lui. Şi a izbutit, zugrăvind pe scut un Arhanghel, după îngenunchieri prelungi pe lespedele bisericilor şi ale temniţelor, după jertfe şi schingiuiri. A izbutit să strângă, cu braţele şi ochii lui, vrerea tânără a Neamului, să-I sape albie adâncă şi s-o lase să curgă clocotind, prin veacuri, până azi.

Iar Gheorghe Racoveanu[18] scria:

Corneliu Codreanu nu era un predicator; nu era un profesor de educaţie creştină; nu era dascăl de pedagogie. Ci era învăţătorul, organizatorul, călăuzitorul. El învăţa, organiza, conducea. Marele nostru Eminescu n-a avut numai intuiţii geniale, ci şi darul de a formula pregnant adevăruri din care ne hrănim noi astăzi. Corneliu Codreanu n-a avut numai darul de a intui şi de a formula. Ci a avut şi puterea de a organiza; a avut capacitatea de a prelucra materialul uman

---

[17] Asistent universitar. Comandant legionar. Asasinat la Miercurea Ciucului la 21/22 Septembrie 1939;

[18] Emerit teolog şi elev al savantului Profesor de Logică şi Filosofie, Nae Ionescu.

existent. Îl distingea, fără îndoială, marele lui simţ pentru real. Dar peste aceasta era la el o putere care topea zgura ticăloşiei omeneşti, gonea boala leneviei, pregătea sufletele spre fapta eroică, spre totala jertfă de sine. În această putere, în acest dar excepţional stă valoarea lui. Aici, extraordinarul lui prestigiu. Corneliu Codreanu n-a izbutit numai să pună pe picioare -în pofida tuturor adversităţilor imaginabile- o mişcare de mari proporţii.

Corneliu Codreanu a transformat oameni; le-a îmbrăcat sufletul în haine de nuntă. Într-o ţară şi într-o vreme în care lipsa de onoare, jaful de sus şi desfrâul erau la ele acasă, Corneliu Codreanu a aşezat pe soclu onoarea ca virtute de sine stătătoare, a făcut din corectitudine şi din cinste sufletească condiţia primordială a vieţuirii împreună, iar din austeritatea moravurilor blazonul luptătorilor lui. **Iar cununa acestor virtuţi era credinţa în Isus Hristos. Aceste virtuţi el nu le-a predicat. Le-a dat trup.** Iată de ce Neamul Românilor vedea în el călăuza, capul, căpetenia, căpitanul său. Decapitându-l, sceleraţii de la 1938 au decapitat Naţiunea.

Făcând această afirmaţie nu mă gândesc la rostul pe care Corneliu Codreanu l-ar fi avut în stăvilirea puhoiului de la Răsărit, ori în schimbarea profilului politicii europene. Ocupaţia rusească se va curma odată cu înfrângerea Rusiei Sovietice, înfrângere în care credem cu tărie. Dar cu alungarea Ruşilor, procesul de vindecare a naţiei nu s-a sfârşit. Pentru vremea de după liberare, naţia va avea nevoie tocmai de educatorul, de omul extraordinar pe care ea îl dăduse şi pe care nu-l mai poate da decât la intervale de secole; de Corneliu Codreanu cel ucis **pro populo**.

Ştim că Nae Ionescu, care a înţeles toată adâncimea

operei lui Corneliu Codreanu şi care a simţit chemarea lui, a spus -pe când încă trăia Codreanu- că minunea înfăptuită de acesta e atât de mare că de-acum îl depăşeşte şi pe el. ***Iar după omorâre ne-a învăţat că cea mai rodnică răzbunare a lui Corneliu Codreanu este înfăptuirea vrerii lui.***

Ucenicii şi prietenii lui Corneliu Codreanu au datoria de onoare să nu trădeze opera lui.

Dar Codreanu nu mai este. Şi Codreanu nu mai poate fi înlocuit de nimeni. Iată de ce, prin decapitarea de la 1938, Naţia Românească a rămas săracă.

Dar Dumnezeul Îndurărilor va face cu ea semn spre bine. Căci păcatul nu l-a săvârşit Naţiunea. Ci duşmanii ei de moarte.[19]

Mulţi dintre contemporanii săi, adversari sau prieteni politici, au remarcat puternica personalitate a lui Codreanu. (...) Ziaristul şi politologul francez Bertrand De Jouvenel, după ce a realizat un interviu cu Corneliu Zelea Codreanu, în anul 1937, nota: *Fac profesiunea de a intervieva pe oamenii mari ai lumii. Niciunul nu mi-a făcut o impresie mai profundă decât Codreanu.* O opinie care loveşte în eşafodajul negativ creat de detractorii lui Codreanu. Continuăm cu spusele lui Petre Ţuţea (care nu a fost legionar, deşi a fost un naţionalist şi un filosof ortodox): *Corneliu Zelea Codreanu era o personalitate. Personalitatea e un ins care influenţează ambianţa prin simpla lui forţă harismatică; un om cu har. Şi Corneliu Zelea Codreanu a avut acest har, a făcut o mişcare puternică. N-a avut rezultate pozitive fiindcă extremismele sunt greu suportabile. Caracterul ei religios o deosebea de fascism şi*

---

[19] *Corneliu Zelea Codreanu,* Madrid, 1988, pp. 11-13.

nazism. Virgil Gheorghi, ziarist de prestigiu al perioadei interbelice, a reuşit să-l întâlnească pe Codreanu doar înainte de proces, când acesta îşi presimţea moartea şi boala şi oboseala deveneau vădite. Totuşi, reporterul de pe sălile tribunalului scria: *Codreanu este un bărbat frumos* [...] *Chipul lui, mersul lui, statura şi gesturile lui sunt acelea ale unui prim rol de western hollywoodian*, iar Nicolae Grebenea spunea: *Bărbat frumos ca un prinţ de legendă, bine legat, îmbrăca costumul naţional, cu suman în loc de palton, avea o privire pătrunzătoare care te sfredelea până în adâncul sufletului. Mulţi oameni ce au stat liniştiţi în faţa altor semeni sus-puşi, în faţa lui aveau trac. Vorbea puţin. Geniul lui a fost organizarea.* După jurnalul lui Mihail Sebastian, Felix Aderca s-a adresat *elogios la aflarea morţii lui Codreanu. Conform spuselor lui Mihail Sebastian, Felix Aderca* ***deplora moartea lui Codreanu, care a fost un mare om, o apariţie genială, o forţă etică fără seamăn şi a cărui moarte de sfânt este o pierdere ireparabilă.***

Lui Codreanu, chiar şi Crainic care-l părăsise (se pare, umbrit de Nae Ionescu) îi recunoştea mitizarea şi o imensă popularitate ce-l făcea să aibă sprijinul a mii de legionari disciplinaţi şi fanatici. Chiar Carol al II-lea recunoştea că n***u-l sperie numărul, ci ordinea lor.*** *Apropiaţii săi îi sunt credincioşi: Noi credem în el... Pe el îl iubim. Pe el îl ascultăm. Lui îi stăm la ordine. El este nădejdea noastră de azi şi a României de mâine. Prin el suntem temuţi. Prin el vom birui,* mărturiseşte Ion Banea, iar I.I. Moţa îl vede pe Codreanu drept *omul sortit să ne fie Căpitan, omul fără care generaţia noastră este incapabilă de a-şi îndeplini misiunea.*[20]

---

[20] Daniel Dieaconu, *Realitatea unui mit, Corneliu Zelea Codreanu,* Editura Timpul, Iaşi, 2009, pp.145-146.

CAPITOLUL II

II.1. Contextul politic al apariţiei formaţiunilor de dreapta în România în perioada interbelică

Despre formaţiunile de dreapta apărute în România în volumul *Istoria României* sunt formulate următoarele idei: *Formaţiunile politice de dreapta erau relativ nesemnificative în anii '20. Diferitele încercări în primii ani ai acestui deceniu, de a înfiinţa în România o mişcare fascistă după modelul celei conduse de Mussolini în Italia, nu au reuşit să atragă mai mult de o mână de oameni şi nici experimentele cu naţional socialismul nu au dat rezultate mai bune. Până la sfârşitul deceniului lozincile lor de schimbări economice şi sociale radicale au stârnit un interes redus, în special, deorece economia era relativ stabilă şi majoritatea populaţiei era încă încrezătoare că democraţia politică va reuşi să rezolve problemele economice şi politice presante*[21].

În *Pentru legionari,* Corneliu Zelea Codreanu afirmă următoarele: *Mici organizaţii antisemite cu caracter politic şi economic au mai fost şi înainte de 1900 şi după. Erau slabe încercări de-ale oamenilor cu prevedere şi iubire de ţară, de a se opune năvălirii iudaice, mereu crescânde. Cea mai serioasă organizaţie antisemită a fost însă* ***Partidul naţionalist-democrat****, înfiinţat la 23 aprilie 1910, sub conducerea profesorilor: N. Iorga şi A. C. Cuza. Acest partid avea un întreg program de guvernământ. În art. 45 se dădea soluţia problemei jidăneşti:* ***prin eliminare a jidanilor, dezvoltând***

---

[21] Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Şerban Papacostea, Pompiliu Teodor, *Istoria României,* Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1999, p. 434.

puterile productive ale românilor şi proteguind întreprinderile lor.

La urma acestor puncte de program era următoarea declaraţie solemnă: ***Acest program îl vom păstra, răspândi şi apăra cu toată puterea şi statornicia noastră, privind aceasta ca întâia noastră datorie de cinste.*** A. C. Cuza, N. Iorga.

Această organizaţie adunase în ea pe toţi luptătorii care se formaseră în decursul timpului de la 1900 şi apoi pe cei care i-a creat de la 1910 încoace. Printre fruntaşi se numărau: prof. universitar Şumuleanu, prof. Ion Zelea Codreanu, Buţureanu la Dorohoi, Ţoni la Galaţi, C. N. Ifrim şi apoi mai târziu Ştefan Petrovici, C. C. Coroiu ş.a.

Aceştia toţi, la 1914, se aflau în fruntea mişcării care cerea intrarea românilor în războiul pentru cucerirea şi dezrobirea Ardealului; iar la 1916 majoritatea au fost pe linia întâia a frontului, făcându-şi datoria în chip strălucit.

Încă de la 1910-1911 Dorohoiul sub conducerea avocatului Buţureanu, Iaşii sub aceea a prof. Cuza şi Suceava sub conducerea tatălui meu, deveniseră cetăţeni de renaştere românească.

La 1912, curentul era aşa de puternic în aceste judeţe, încât în alegeri, regimul nu s-a putut feri de o mare înfrângere, decât întrebuinţând teroarea. Cu această împrejurare, tatăl meu a fost grav rănit. (...)

La 1923, în timpul mişcării studenţeşti, sub impulsul curentului naţionalist, apar la Bucureşti ***Fascia Naţională Română****, sub conducerea d-lor Vifor, Lungulescu, Băgulescu iar la Cluj* ***Acţiunea Românească*** cu profesorii universitari: *Cătuneanu, Ciortea, Iuliu Haţiegan, avocatul M. Vasiliu-Cluj*

şi un grup de studenţi în frunte cu Ion Moţa.[22]

În ceea ce priveşte Mişcarea Legionară, Dan Pavel concluzionează astfel: *A încadra tipologic legionarismul în rândul doctrinelor politice, alături de liberalism, social-democratie sau comunism poate părea un gest forţat din punct de vedere tipologic şi chiar politic (...). Considerarea legionarismului ca doctrină politică s-ar lovi chiar de obiecţiile* ***părintelui fondator*** *al Mişcării Legionare, Corneliu Zelea Codreanu, care s-a împotrivit întotdeauna oricărei încercări de abordare sistematică a gândurilor sale.*

Legionarismul, însă, a fost singura Mişcare interbelică radicală de dreapta pentru care bilanţul ***martirilor*** *a fost mai mare decât cel al victimelor*[23].

II.2. Legiunea Arhanghelului Mihail/ Garda de Fier

În contextul politic şi social al acelei perioade era normal ca şi în România să apară o mişcare de dreapta, mai ales că în Europa Partidul fascist din Italia lui Musollini şi Partidul nazist din Germania lui Hitler câştigaseră teren în ţările mai sus amintite.

În volumul *Realitatea unui mit*, *Corneliu Zelea Codreanu,* Daniel Dieaconu face următoarea radiografie a apariţiei Mişcării Legionare: *Mişcarea Legionară îşi află rădăcinile în anii de început ai perioadei interbelice, când viitorii lideri ai grupării îşi încep ucenicia politică în rândurile studenţilor numiţi naţionalişti-creştini, luptând împotriva*

---

[22] Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru legionari,* 1935, pp.66-67;

[23] Dan Pavel, *Doctrine politice, Concepte universale şi realităţi româneşti*, Volum coordonat de Alina Mungiu-Pippidi, Iaşi, Editura Polirom, 1998, p. 213.

studenţimii evreieşti şi a celei cu tendinţe bolşevice sau a muncitorimii Iaşului, cu aceleaşi simpatii. De altfel, Corneliu Zelea Codreanu numea oraşul Iaşi ***leagănul Mişcării Legionare****, iar la 8 noiembrie 1940, de ziua sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavril, în prezenţa regelui Mihai I, a reginei-mamă Elena, a generalului Ion Antonescu, a* ***comandantului*** *Horia Sima, a văduvelor legionarilor asasinaţi în* ***Noaptea cuţitelor lungi*** *- Iaşul este declarat* ***Oraş al Mişcării Legionare****. Dar nu numai în Iaşi, ci şi la Cluj-Napoca, şi la Chişinău şi la Cernăuţi se declanşează conflicte, deseori violente. Lupta studenţilor naţionalişti-creştini este îndreptată împotriva bolşevismului, a studenţimii şi burgheziei evreieşti. Acestea sunt două dintre direcţiile spre care marjează legionarismul, lor adăugându-li-se lupta împotriva politicianismului şi a generaţiei politice bătrâne (şi îmbătrânite în vechile-i practici* ***corupte şi corupătoare****), considerându-se că salvarea putea veni doar din partea generaţiei tinere, nepervertite. De asemenea, s-a considerat că legionarii au fost şi protagoniştii unui conflict între generaţii.*
(...)

Legiunea Arhanghelului Mihail a avut o evoluţie sinuoasă, mergând de la popularitate, la indiferenţa opiniei publice, de la o mişcare studenţească ce aduna câţiva zeci de membri, la cea de-a treia forţă politică a ţării în 1937, de la ***idealul izbăvirii, la realitatea dezastrului****.*[24]

Mişcarea Legionară s-a născut *fără doctrină, ca o acţiune viguroasă*, după cum spuneau liderii ei, iar actul fondării cuprindea câteva rânduri şi citirea lui a durat doar un

---

[24] Daniel Dieaconu, *Realitatea unui mit, Corneliu Zelea Codreanu,* Editura Timpul, Iaşi, 2009, pp. 7-9.

minut: *Astăzi, vineri, 24 iunie 1927 (Sf. Ioan Botezătorul), ora zece seara, se înfiinţează* ***Legiunea Arhanghelului Mihail****, sub* ***conducerea mea. Să vină în aceste rânduri cel ce crede nelimitat. Să rămână în afară cel ce are îndoieli. Fixez ca şef al gărzii de la Icoană pe Radu Mironovici. Corneliu Z. Codreanu****. Acest act de fondare defineşte într-o mare măsură felul de a fi al lui Codreanu: concizie, laconism, spirit cazon, religiozitate, credinţa că el este cel menit să conducă*[25].

Despre lipsa de program a Mişcării, Căpitanul argumentează printre altele: *Noi nu am avut nici un program. Şi acest fapt va naşte desigur un mare semn de întrebare. Organizaţie politică fără nici un program izvorât din raţiune, din capul unui om sau al mai multora?*

Dar nu ne-am legat împreună cei ce cugetam la fel, ci acei ce simţeam la fel. Nu cei ce aveam acelaşi fel de a gândi, ci acei ce aveam aceeaşi construcţie sufletească.

Era un semnal că statuia unei alte zeiţe -Raţiunea- va fi sfărâmată. Pe aceea pe care o ridicase lumea în contra lui Dumnezeu, noi, fără a o arunca şi dispreţui, vom pune-o acolo unde e locul ei, în slujba lui Dumnezeu şi a rosturilor vieţii. Dacă nu aveam, aşadar, nici bani, nici programe, aveam în schimb pe Dumnezeu în suflete şi el ne insufla puterea nebiruită a credinţei[26].

Corneliu Zelea Codreanu considera încă din 1927: *Nu lipsă de programe era, ci lipsă de oameni, căci cea mai mare primejdie stă în aceea de a ne fi deformat, de a ne fi desfigurat structura noastră rasială daco-romană, dând naştere acestui tip de om, creând această căzătură, această stârpitură morală*

---

[25] *Ibidem, p.*116;
[26] Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru legionari,* 1935, p.209.

-politicianul, care nu mai are nimic din nobleţea rasei noastre; care ne dezonorează şi ne omoară.[27] În *Cărticica şefului de cuib* din 1933, Corneliu Zelea Codreanu păstra aceleaşi idei ca şi la fondarea mişcării: *Voi vreţi programe? Ele sunt pe buzele fiecăruia. Mai bine căutaţi oameni. Oricine poate elabora un program, într-o noapte; nu de aceasta are nevoie ţara. Ea are nevoie de oameni şi voinţe. Să facem ceea ce este necesar.*[28]

Conducătorii Gărzii au ignorat propunerile lui Mihai Manoilescu de a face din România un stat corporatist, din motiv că apariţia omului nou trebuie să preceadă adoptarea programelor, pentru că altminteri instituţiile nu vor face altceva decât să întărească societatea ***coruptă*** *existentă*[29].

Corupţia societăţii româneşti era un flagel înfierat deseori de discursul legionar, căci *proasta retribuţie a uriaşei armate de funcţionari a devenit apoi cauza propriu-zisă a corupţiei aproape gigantice, imaginea unui aparat funcţionăresc complet decăzut*[30]. Codreanu, şi nu numai, vedea astfel realitatea acelor vremuri:

Politicienii aceştia cu familiile şi cu agenţii lor au nevoie de bani pentru a-şi întreţine clientela politică, bani pentru voturi, bani pentru cumpărarea de conştiinţe omeneşti. Rând pe rând, cetele lor se vor năpusti şi vor spolia ţara[31].

Mişcarea Legionară îşi avea între obiectivele luptei sale eradicarea politicianismului, înlăturarea clasei corupte şi

---

[27] *Ibidem,* p.305;

[28] C.Z. Codreanu, *Cărticica şefului de cuib*, Tipografia C. S. m. c., Bucureşti, 1940, p. 37;

[29] Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Şerban Papacostea, Pompiliu Teodor, *op. cit.,* p. 434;

[30] *Ibidem,* p. 435;

[31] Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru legionari*, p. 310.

îmbătrânite, acuzând ***o profundă criză a conştiinţelor şi a mentalităţilor*** *şi faptul că* ***partidele nu pot să rezolve această problemă pentru că sunt amestecaţi cu jidanii în toate afacerile***[32].

Unul dintre ţelurile principale ale Mişcării Legionare era lupta împotriva comunismului, pe care propaganda naţionalist-creştină îl suprapunea peste antisemitism şi astfel era promovat pericolul *iudeo-bolşevismului*. Şi nu fără oarecare temei se pune semnul de egalitate între anticomunism şi antisemitism, mulţi dintre liderii comunişti fiind evrei: Lenin, Troţki, Buharin (în URSS), Ana Pauker (Rabinsohn), Leonte Răutu (Lev Oigenstein), Valter Roman (Ernest Neulander) etc. în România.

Printre mişcările care se opuneau cu îndârjire comunismului era şi Mişcarea Legionară.

Mişcarea Legionară îşi anunţa încă de la începuturi credinţa faţă de monarhie, opunându-se astfel republicanismului comunist (se spune că imediat după război se viza chiar o republică condusă de Ilie Moscovici). Internaţionalismului cominternist îi opuneau tradiţionalismul şi naţionalismul. *De altfel, Corneliu Zelea Codreanu afirma în memoriile sale,* ***Pentru legionari: Mişcarea Legionară nu s-a născut nici din antagonism împotriva puterii executive, nici legislative, ci împotriva mişcării iudeo-comuniste****. Petre Ţuţea,* în mărturia sa, ***Între Dumnezeu şi neamul meu****, vedea apariţia Legiunii Arhanghelului Mihail ca* ***o reacţiune firească la o stângă ce ameninţa cu invazia influenţei nefaste ruseşti.*** Şi Emil Cioran scria în anul 1937: *Ideile bolşevice, în mod*

---

[32] Daniel Dieaconu, *op. cit.*, p. 124.

automat, ne-ar face colonie rusească, ideologică la început, şi în urmă, politică.[33]

II.3. Taberele de muncă legionare

În ceea ce priveşte taberele de muncă organizate de către legionari acestea trebuie privite atât ca nişte şantiere de lucru organizate în toată ţara acolo unde era nevoie, dar şi ca nişte locuri unde Codreanu stătea de vorbă cu tinerii încercând să le imprime anumite virtuţi morale.

La 8 Mai 1924 înfiinţează prima tabără de muncă din Europa, în Iaşi, la Râpa Galbenă (Căminul Cultural Creştin). Se pare că Hitler a avut ca model aceste tabere de muncă numai că din păcate, le-a înfiinţat în scop de distrugere a evreilor, ţiganilor sau a persoanelor cu handicap.

Viziunea lui Codreanu vis-á-vis de taberele de muncă a fost cu totul şi cu totul alta -de ajutorare a celor nevoiaşi, de a purta discuţii intelectuale şi de a educa tinerii care munceau aici.

În volumul *Corneliu Zelea Codreanu, 100 de ani de la naştere,* Leontie Croitoru povesteşte despre aceste tabere de muncă, astfel: *În activitatea interbelică a mişcării legionare -taberele de muncă au avut un rol aparte în educarea civică şi morală a tineretului.*

La început, pe lângă scopul realizării unor lucrări de interes general, se urmărea schimbarea unei mentalităţi care făcea pe tânărul absolvent de liceu sau student să-i fie ruşine să execute o muncă manuală. Aceeaşi concepţie o aveau şi cea mai mare parte a intelectualilor. De aici provenea şi modul cum intelectualii priveau activitatea manuală a muncitorilor şi

---

[33] *Ibidem,* p. 126.

țăranilor. Tineretul care va înțelege că munca fizică îmbobilează și nu înjosește va privi altfel pe muncitorul din fabrică și pe țăranul de pe ogoare, atunci când va ajunge în funcții publice sau private, legate de contactul cu aceștia.

În linii mari, acestea erau îndemnurile pe care Corneliu Z. Codreanu le-a adresat tinerilor pe care i-a chemat să participe la prima tabără de muncă, organizată la 8 mai 1924, la Ungheni, lângă Prut, pentru a confecționa cărămizi, în vederea construirii unui cămin studențesc la Iași. În aceeași perioadă de timp, a doua tabără de muncă se organiza la Iași, la o grădină de zarzavaturi, necesare aprovizionării cu hrană a celor ce munceau la Ungheni.

Taberele de muncă legionare vor cunoaște o extindere deosebită în anii 1933-1937, epocă de relativă stabilitate, dar și de confruntări cu unele autorități ce se opuneau. Mulți legionari au trecut atunci prin aceste tabere. Vom menționa, câteva, din cele mai cunoscute:

– Tabăra Vișani (iulie 1933), pentru construirea unui dig care să protejeze revărsarea râului Buzău. Au participat 200 de legionari.

– Tabăra Rarău (1934) -se construiește o casă de adăpost pe muntele Rarău.

– Tabăra Cotiugenii Mari-Soroca (1934) -se construiește biserica din sat.

– Tabăra Aciliu-Sibiu (iulie-octombrie 1935) -se construiește o biserică.

– Tabăra Carmen Sylva (iulie – septembrie 1935) se realizează cabane, 1 km. de șosea, 3 fântâni și consolidarea falezei.

– Tabăra Mănăstirea Arnota (Vâlcea) (iulie-

septembrie 1935) se construieşte un drum prin stâncă.

– Tabăra Lat Laz-Alba (iulie-octombrie 1935) se construieşte o casă culturală.

– Tabăra Valea Mare- Bălţi (iulie-octombrie 1935) se fabrică 100.000 de cărămizi pentru construirea bisericii din sat.

– Tabăra Ineu-Arad (iulie-septembrie 1935) se fabrică 100.000 de cărămizi pentru construirea unei şcoli.

– Tabăra Drăgăşani (iunie-august 1935) s-au fabricat 100.000 de cărămizi destinate construirii catedralei din oraş.

– Tabăra Cluj (1935-1936) s-au fabricat 100.000 de cărămizi pentru construirea unui cămin.

– Tabăra din judeţul Vâlcea (septembrie-octombrie 1935) -s-au construit şase diguri pentru protejarea Mănăstirii Mamu (Lungeşti), de revărsarea apelor râului Olt.

– Tabăra Rădăuţi (1936) pentru construirea bisericii Arhanghelului Mihail.

– Tabăra Carmen Sylva (1936) pentru continuarea lucrărilor începute în 1935, cu participarea fraţilor de cruce.

– Tabăra Bucureştii Noi (1937) când se construieşte Casa Verde.

...Este cunoscut din lucrările lui Corneliu Z. Codreanu, ***Pentru legionari*** *şi* ***Cărticica şefului de cuib*** *caracterul moral-educativ pe care el l-a imprimat în educarea membrilor mişcării legionare. Mai puţin cunoscut este, însă, conţinutul discuţiilor, pe aceeaşi temă, pe care Corneliu Z. Codreanu le purta în fiecare seară, după încheierea unei zile de lucru, cu toţi legionarii aflaţi în tabără.*

În mod obişnuit, la aceste discuţii erau abordate probleme din domeniul politic, social, religios, moral, dar şi

subiecte legate de cultivarea virtuţilor. (...)

Una din teme asupra căreia s-a insistat în tabăra de la Carmen Sylva a fost aceea a cinstei. Corneliu Z. Codreanu vedea în eradicarea mitei, bacşişului, hoţiei şi corupţiei, în general, o problemă de demnitate umană şi naţională. ***Această racilă pe care ne-au lăsat-o anii de stăpânire străină trebuie stârpită****, spunea Căpitanul. El cerea fraţilor de cruce ca prin exemplul lor să fie modele de cinste, în viaţa de toate zilele şi în serviciile publice unde vor activa după terminarea studiilor. Cei din jur vor trebui să-l stimeze, tocmai pentru dovada de cinste pe care o vor demonstra în orice împrejurare.* ***Legionarul trebuie să fie drept cu toată lumea.*** *Nici* ***adversarului său nu-i va face nedreptate, va lupta cu el, îl va învinge, dar pe căile dreptăţii şi ale moralei****. (...)*

Un alt subiect care, de asemenea, forma obiectul discuţiilor, se referea la ideea de bun simţ. Corneliu Z. Codreanu considera că orice legionar ar trebui să fie dotat cu bun simţ, care să-i spună cum trebuie să procedeze, când trebuie să tacă şi când trebuie să vorbească, când trebuie să intervină şi când nu, într-o dispută de idei.

Referindu-se la modestie, acesta o aprecia ca pe o calitate deosebită a comportamentului unui legionar, numind-o ***cea mai frumoasă floare a sufletului****. Îngâmfarea, preţiozitatea şi lauda de sine trebuie să fie străine unui legionar.*

În aceeaşi măsură erau dezbătute alte virtuţi şi reguli de conduită morală cum sunt: corectitudinea, punctualitatea, simţul onoarei, respectul cuvântului dat, sinceritatea, buna cuviinţă, buna credinţă, simplitatea şi comportamentul

natural... (de *Leontie Croitoru*)[34]

O componentă a taberelor de muncă a reprezentat-o şi cântecul care, după expresia lui Codreanu, era *artileria grea a legiunii*.[35] Se pare ca acesta a fost şi unul din motivele pentru care Mişcarea a avut succes în alegerile parţiale din 1931 în judeţul Neamţ. Tinerii erau impresionaţi de organizarea şi cântecele lor, dar şi de ţinuta pe care o aveau -costume populare, cai etc.

În *Pentru legionari,* Codreanu afirmă: *De nu veţi putea cânta, să ştiţi că este o boală care vă roade în adâncul fiinţei voastre sufleteşti sau că vremea v-a turnat păcate peste sufletul curat; iar dacă nu le veţi putea vindeca, să vă daţi la o parte şi să vă lăsaţi locul vostru celor ce vor putea cânta.*[36]

Dintre cântecele foarte cunoscute putem aminti: *Cântecul Nicadorilor*, Imnul *Sfântă tinereţe legionară* pe versurile lui Radu Gyr şi muzica compusă de Nelu Mânzatu, *Cântecul Echipei Morţii* etc.

Versurile Imnului *Sfântă tinereţe legionară* sunt: *Sfântă tinereţe legionară,/ Cu piept călit de fier şi suflet de crin/ Iureş ne-nfrânt de primăvară/ Cu fruntea ca un iezer carpatin,/ Cu braţele suim în soare/ Catapetesme peste veac;/ Le zidim din stânci, din foc, din mare,/ Şi dârz le tencuim cu sânge dac.../ Garda, Căpitanul/ Ne preschimbă-n şoimi de fier/ Ţara, Căpitanul/ Şi Arhanghelul din cer/ Moartea, numai moartea legionară/ Ne este cea mai scumpă dintre nunţi,/ Pentru sfânta cruce pentru ţară/ Înfrângem codrii şi supunem munţi;/ Nu-i*

---

[34] *Corneliu Zelea Codreanu, 100 de ani de la naştere,* Fundaţia *Prof. Gheorghe Manu*, 1999, pp. 43-46;

[35] V. Coman, *Istoria cântecului legionar,* Bremen, 1981, p. 6;

[36] Corneliu Zelea Codreanu, *op. cit.*, p. 303.

temniţă să ne-nspăimânte,/ Nici chin, nici viforul duşman;/ De cădem cu toţi izbiţi în frunte/ Ni-i dragă moartea pentru Căpitan./ Garda, Căpitanul/ Ne preschimbă-n şoimi de fier/ Ţara, Căpitanul/ Şi Arhanghelul din cer/ Sfântă tinereţe legionară,/ Suim biserici, stăm viteji în închisori.../ În prigoana orişicât de-amară/ Cântăm şi ne gândim la Nicadori/ Purtăm în crivăţ şi în soare/ Lumini pentru biruitori,/ Pentru cei viteji zidim altare/ Şi-avem doar gloanţe pentru trădători...(Radu Gyr)[37]

II.4. Perioada 1928-1930

Este perioada în care Mişcarea Legionară devine o forţă politică în România, în condiţiile politice şi economice de la sfârşitul anilor '20.

Impulsul care dă forţă Legiunii Arhanghelului Mihail nu poate fi înţeles fără a ţine seama de eşecul alternativei ţărăniste în România. Mişcările extremiste au profitat de această conjunctură, cu mare agilitate şi rapiditate, în cazul legionarilor. În primii doi ani care au urmat fondării Legiunii, aceasta a rămas practic îngheţată. Eforturile lui Codreanu şi ale celor apropiaţi lui s-au concentrat în insuflarea unei anumite personalităţi şi construirea unei structuri organizatorice şi logistice, care rămăseseră practic în totalitate în tabăra LANC, după ruptură. În ambele cazuri, Ion Moţa avea să joace un rol foarte important[38].

În ceea ce priveşte membrii Legiunii aceştia proveneau din toate mediile sociale, indiferent de vârstă sau de ce studii aveau.

---

[37] Sursa -*pag. Web*, *Sfântă tinereţe legionară*;
[38] Francisco Veiga, *op. cit.*, p.106.

În ianuarie 1929, Senatul Legiunii era alcătuit din protectori în vârstă de peste cincizeci de ani, cu autentic prestigiu social: doi profesori universitari antisemiţi, militari-veterani de război sau în retragere- avocaţi, un inginer şi proprietari de pământ. În primii doi ani care au urmat fondării mişcării, adepţii ei au fost aproape în exclusivitate elevii de liceu, şi chiar mai mici, având în vedere că legionarii au rămas izolaţi de oraşele universitare (LANC nu permitea expansiunea mişcării). Cu ei s-au constituit Frăţiile de Cruce (FDC) care se ocupau de agitaţie şi propagandă, în şcoli, prozelitism printre prieteni şi cunoştinţe, colecte de ajutoare financiare şi chiar scrisori către notabilităţile din anumite sate, învăţătorului sau preotului, cu apeluri la colaborare etc[39].

Cu toate acestea, finisarea decisivă a arhitecturii mişcării s-a realizat prin introducerea ***sistemului de cuib*** *ca bază a schemei de organizare.* ***Cuibul*** *era un fel de celulă, compusă dintr-un număr variabil de militanţi, între trei şi treisprezece. Dacă depăşea numărul de treisprezece aceasta se diviza. Legionarii trebuiau să aibă un şef şi să se reunească din cincisprezece în cincisprezece zile, să întocmească informări detaliate asupra activităţii lor şi să accepte regulile de conduită înscrise în* ***Cărticica şefului de cuib*** *(*redactată de Codreanu)[40].

Iată care erau cele şase reguli (de bun simţ, de altfel!!!) pe care trebuiau să le urmeze:

1. ***Legea disciplinei****: fii disciplinat legionar, căci numai aşa vei învinge. Urmează-ţi şeful şi la bine şi la greu;*

2. ***Legea muncii****: munceşte. Munceşte în fiecare zi.*

---

[39] *Ibidem*, p. 108;
[40] *Ibidem*, pp. 109-110.

Munceşte cu drag. Răsplata muncii să-ţi fie nu câştigul, ci mulţumirea că ai pus o cărămidă la înălţarea Legiunii şi la înflorirea României;

3. ***Legea tăcerii**: vorbeşte puţin. Vorbeşte ce trebuie. Vorbeşte cât trebuie. Oratoria ta este oratoria faptei. Tu făptuieşte; lasă pe alţii să vorbească;*

4. ***Legea educaţiei**: trebuie să devii altul. Un erou. În cuib fă-ţi toată şcoala. Cunoaşte bine legiunea.*

5. ***Legea ajutorului reciproc**: ajutăţi fratele căzut în nenorocire. Nu-l lăsa.*

6. ***Legea onoarei**: mergi numai pe căile indicate de onoare. Luptă, nu fi niciodată mişel. Lasă pentru alţii căile infamiei. Decât să învingi printr-o infamie, mai bine să cazi luptând pe drumul onoarei*[41].

Legat de Mişcarea Legionară, în lucrarea mai sus amintită Francisco Veiga concluzionează foarte pertinent: *Această organizare răspundea unei atitudini conştiente. În mintea lui Codreanu, şi în special a lui Moţa, o structură organizatorică celulară era cea mai adecvată pentru a înfrunta duşmanii atât de alunecoşi şi conspirativi ca evreii, masonii şi comuniştii – consideraţi, de fapt, o singură forţă- cu propriile lor arme. Chiar anumite ritualuri desfăşurate în **cuib**, ca şi unele parabole ale lui Codreanu, aminteau de limbajul cercurilor masonice.(...)*

*În afară de aceşti duşmani imaginari, Legiunea a trebuit să înfrunte, în cea mai mare parte a existenţei sale, ostilitatea statului şi a organelor de siguranţă. Aceasta presupunea capacitatea **cuibului** de a avea o structură*

---

[41] Corneliu Zelea Codreanu, *Cărticica şefului de cuib*, Bucureşti, Tipografia *C.S.m.c.*, 1940, pp.3-4.

organizatorică dispersată şi uşor ***submersibilă*** *în perioadele de represiune guvernamentală. În lumina evenimentelor ulterioare, totul a rămas o posibilitate, căci presiunea poliţiei nu a fost excesivă. În fond,* ***cuibul*** *a fost o inovaţie ingenioasă sub diferite aspecte şi destul de atipică în contextul grupurilor de extremă dreaptă, însă în nici un caz nu a fost genială, după cum pretindeau legionarii*[42].

A urmat o perioadă de câteva luni în care Codreanu şi membrii Legiunii au pornit marşuri prin diferite zone ale României- marşuri în timpul cărora au încercat să-şi atragă adepţi (cu precădere din rândul maselor populare) în vederea participării la lupta politică. Au început cu Moldova -judeţul Covurlui, unde discursurile Căpitanului au avut succes; a urmat apoi Transilvania, în Munţii Apuseni, dar aici ţăranii au fost cam sceptici. Următoarea regiune a fost Basarabia, regiune abia redobândită de la Imperiul Rus şi unde situaţia politică şi economică era destul de incertă. Este şi motivul pentru care Codreanu a ales-o, în ianuarie 1930, drept *laborator de experimentare pentru primele sale campanii printre ţărani*[43].

Succesul acestor prime campanii l-a încurajat pe Codreanu să dea valoare naţională Mişcării Legionare, iar în iunie 1930 fondează *Garda de Fier*, în cadrul căreia Legiunea era prezentă ca nucleu ales, de la care emana stilul şi ideologia Mişcării.

Tot acum, Codreanu ia legătura cu ministrul de interne Alexandru Vaida-Voievod, un naţionalist transilvănean, care pe lângă faptul că era un vechi luptător iredentist, avea şi convingeri antisemite.

---

[42] Francisco Veiga, *op.cit, p.* 111;
[43]Ibidem, *p.*115.

*Pe măsură ce şi-a definit forma de manifestare caracteristică, Garda a început să semene cu fascismul german sau italian, cu uniformele şi saluturile specifice şi glorificarea conducătorului mişcării -**Căpitanul**- dar toate acestea erau doar de formă. Substanţa fascismului românesc - antisemitismul, creştinismul ortodox (într-o formă distorsionată) şi cultul ţăranului ca întruchipare a omului natural nepervertit -avea rădăcini autohtone. Aici şi-au aflat o expresie ostilitatea tradiţională primitivă faţă de cosmopolitism, raţionalism şi industrializare. Dar lipsea o ideologie*[44].

Există, de asemenea, întrebarea firească -care au fost cauzele specifice care au favorizat succesul ascensiunii legionare. *Răspunsul este relativ simplu: impactul crizei economice mondiale în România, care înscrie fenomenul dezvoltării Gărzii de Fier într-un macro-context mai larg, adică al doilea val al ascensiunii grupurilor de extremă dreaptă în tot spaţiul european, în prima jumătate a deceniului patru. Fenomenul românesc are, totuşi, două aspecte specifice care se manifestă cu deosebit dramatism: criza finală a reformei agrare şi degradarea structurii administrative a aparatului statal. Dintre cele două, prima are consecinţe deosebit de complexe*[45].

În 1931 era evident, chiar şi în străinătate, că reforma agrară românească eşuase. Speranţele sociale şi economice pe care reforma le alimentase în România la începutul anilor douăzeci se volatilizaseră, lăsând în loc doar descurajare şi amărăciune. Acum rezulta cu toată evidenţa că motivele

---

[44] Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Şerban Papacostea, Pompiliu Teodor, *op.cit.*, p. 434;

[45] Francisco Veiga, *op. cit.*, p. 138.

inițiale ale reformei fuseseră mai mult politice decât economice. După cedarea unei parcele de pământ țăranilor lipsiți de proprietate, guvernele care se tot succedau se ocupaseră prea puțin de sprijinirea noilor proprietari. Mai mult, liberalii, obsedați de menținerea unor prețuri scăzute la produsele agricole, care să faciliteze aprovizionarea orașelor, industrializarea țării și menținerea modestelor salarii ale enormei mase de funcționari, au aplicat o ciudată politică fiscală care consta în impunerea unor taxe sălbatice la exportul acestor produse[46].

Aceste manevre echivalau cu scăderea beneficiilor pe care ar fi putut să le aducă țării o agricultură de piață în locul unei agriculturi de consum puse în serviciul nesigurei industrializări. Evident că primii care au avut de suferit au fost micii proprietari, ale căror exploatări agricole deveneau puțin rentabile și care au fost repede copleșiți de datorii pentru a acoperi lipsurile și a face față deficiențelor, nu pentru a capitaliza pământul. Împrumuturile se făceau la particulari implicând dobânzi cămătărești. Pe fondul crizei europene și al prăbușirii monedei naționale (leul) situația se înrăutățește și mai mult.

Este evident că legionarii au știut să tragă foloase din această situație tulbure, mai ales în regiunile în care cămătarii erau evrei[47].

Totuși, recurgerea la antisemitism în propaganda agrară a legionarilor este o pistă înșelătoare. Garda de Fier și-a concentrat eforturile în centrul și sudul țării, în regiuni în care, în cele mai multe cazuri, abia dacă existau comunități

---

[46] *Ibidem,* p.139;
[47] *Ibidem*, p.141.

evreieşti[48].

Care a fost motivul pentru care Mişcarea Legionară a avut un impact deosebit în sud? Având în vedere faptul că Transilvania era sub influenţa ţărăniştilor, iar Muntenia şi Oltenia erau ale liberalilor, Mişcarea Legionară s-a îndreptat spre zone aşa zis *neutre* -Basarabia şi sudul ţării. Ceea ce s-a întâmplat însă la alegerile parţiale din judeţul Neamţ, a fost o excepţie.

Codreanu şi ai săi, îndepărtaţi din Iaşi după ruptura cu LANC, încep să se deplaseze spre sudul Moldovei şi Transilvania, sondând terenul şi folosind vechile relaţii şi prietenii, precum şi ce le mai rămăsese din structura nucleelor de militanţi tineri încă fideli. Însă este evident că, dacă Mişcarea sa a putut să se implanteze în aceste zone, a fost pentru că ***ceva*** *din ele interesa sau pentru că veneau să umple un gol existent.*

Un prim răspuns ar fi că legionarii au început prin a-şi face propagandă într-un ***pământ al nimănui*** *electoral, un gol în care nu exista nici un bastion important la marilor partide, adică PNL (care aveau ca feudă Muntenia şi Oltenia) şi PNŢ (care erau implantaţi în Transilvania), adăugând aici şi terenul rezerval al LANC.*

O dată găsit noul spaţiu, în lupta pentru consolidare, capacitatea de mobilizare a legionarilor înşişi a jucat un rol important, iar, în interiorul ei, un factor care iese în evidenţă: adoptarea discursului lor la noul context social, economic sau cultural, acum, când în sudul şi centrul ţării argumentele antisemite nu mai puteau servi pentru explicarea tuturor

---

[48] *Ibidem*, p.142.

necazurilor suferite de români. Acest dinamism avea să-i ajute să intre cu succes în competiţie, spre deosebire de LANC, care avea să rămână paralizată şi limitată la extremitatea nord-estică a ţării[49].

II.5. Succesul la alegerile parţiale din 1931 în judeţul Neamţ

Care a fost motivul pentru care în numai câţiva ani Garda de Fier a ajuns de la câţiva membri fondatori şi simpatizanţi să câştige alegerile parţiale în judeţul Neamţ-Moldova? Răspunsul este unul cât se poate de simplu: uşurinţa pe care autorităţile statului au acordat-o alegerilor parţiale, lipsa reprezentării celor două partide mari aflate pe eşichierul politic- Partidul Național Liberal şi Partidul Național Ţărănesc, noul tip de campanie electorală în care tinerii legionari se implicau direct în problemele cotidiene ale ţăranilor (săpat de teren, tăiat de lemne, cărat de apă etc.), şi nu în ultimul rând al opţiunilor antisemite pe care le promovau.

În ceea ce priveşte alegerile parţiale din 1931 rezultatul obţinut de Garda de Fier în judeţul Neamţ a surprins pe toată lumea -11.193 de voturi. Codreanu obţinuse 39,61% din totalul sufragiilor exprimate, situându-se cu mult în faţa celorlalte partide: Partidul Național Liberal a obţinut 25,5%, Partidul Național Ţărănesc 21,64%, Partidul Național Liberal Brătianu 12,2%, B.M.T. 0,9% şi Liga *Vlad Ţepeş* 0,23 %.

În volumul *Radiografia unei alegeri* (Corneliu Zelea Codreanu, 31 august 1931, Judeţul Neamţ), L. Zgârciu concluzionează: *Reuşita lui Codreanu şi implicit a formaţiunii*

---

[49] *Ibidem*, p. 147.

conduse de acesta în alegerile parţiale a uluit în epocă opinia publică. În viziunea membrilor mişcării, data de 31 august 1931 a însemnat un nou început de drum, fiind pentru prima dată când se reuşea trimiterea unui deputat în Parlamentul din Bucureşti. Tocmai de aceea, încercând să surprindem astăzi elementele care au favorizat alegerea liderului legionar de către electoratul judeţului Neamţ, remarcăm în primul rând faptul că, în anul 1931, organizaţia lui Codreanu reprezenta o grupare regională, un mic partid printre multe altele, dependent de câteva puncte de sprijin puternice. De-abia ulterior Legiunea a devenit un factor demn de luat în seamă al politicii româneşti şi tocmai de aceea la începutul deceniului patru al secolului XX opinia publică era curioasă de ceea ce va prezenta Codreanu în Parlament. Deci, triumful Gărzii în Neamţ nu trebuie privit ca fiind determinat de faptul că în zonă mişcarea dispunea în acel moment de o puternică organizaţie locală, ci în primul rând de anumiţi factori care au favorizat-o în vara anului 1931. Se poate ca, în condiţii similare, succesul legionarilor să fi fost posibil în oricare din judeţele din Moldova şi chiar în unele din Transilvania, căci rezultatele electorale din iunie 1931 fuseseră mult mai încurajatoare într-o serie din aceste zone decât în Neamţ[50].

Una dintre cauzele care au dus la acest rezultat a fost direct legată de modul în care autorităţile au privit aceste alegeri. Mulţi sunt cei care consideră că Legiunea nu ar fi avut nici o şansă în august 1931 dacă guvernul şi-ar fi depus o listă proprie de candidaţi. Într-adevăr, cel mai important factor care a dus la reuşita formaţiunii lui Codreanu a fost tocmai

---

[50] L. Zgârciu, *Radiografia unei alegeri (Corneliu Zelea Codreanu, 31 august 1931, Judeţul Neamţ)*, p. 560.

atitudinea autorităţilor care, după o obositoare campanie, considerau inutilă implicarea într-o nouă dispută electorală doar pentru un singur mandat de deputat. În fond, este binecunoscută situaţia din perioada interbelică, când fiecare guvern lua în calcul un barem fix de voturi pentru fiecare judeţ, care era evaluat ca o reflectare a nivelului puterii sale şi nu ca o confirmare a programului său politic. Înlăturându-se acele metode restrictive care asigurau fiecărui guvern necesara **zestre** electorală, alegatorii puteau acum să-şi exprime într-un mod mai deschis opţiunile.

Judeţul Neamţ s-a încadrat uşor în aceste tipare, ba chiar mai mult, zona nu reprezenta un bastion important al marilor partide, adică Partidul Naţional Liberal şi Partidul Naţional Tărănesc, fiind un spaţiu cu preferinţe politice foarte diverse, care oferise până atunci fără probleme voturile necesare guvernului care organiza alegerile[51].

Rezultatele acestor alegeri parţiale nu le erau întru totul indiferente autorităţilor, care scontau pe un succes lejer al liberalilor sau al naţional-tărăniştilor, nicidecum pe unul al legionarilor. Tocmai de aceea câteva luni mai târziu în judeţul Tutova, unde se ivise din nou un loc de deputat, guvernul a fost mai ferm, apelând de aceasta data la cunoscutele persecuţii şi hărţuieli, pentru a împiedica, fără succes e drept, o nouă victorie legionară.

În multe lucrări de specialitate s-a considerat ca unul dintre elementele principale cărora Legiunea le-a datorat victoria a fost legat de noul tip de campanie electorală promovat în Neamţ în august 1931. Într-adevăr, pentru prima

---

[51] *Ibidem*, p. 561.

dată un partid politic renunţa la clasicele acţiuni propagandiste. Este drept că acest nou mod de a face campanie electorală a fost dictat mai mult de problemele financiare cu care se confrunta organizaţia lui Codreanu. Tocmai de aceea, în august 1931, rolul esenţial a revenit membrilor legionari implicaţi în Neamţ, pentru prima dată, într-o nouă formă de luptă electorală. Deşi ţinute sub o atentă supraveghere, echipele de tineri legionari chemate de Codreanu s-au răspândit în întreg judeţul, implicându-se în diverse acţiuni menite a câştiga simpatia populaţiei. Un succes deosebit au înregistrat în mediul rural, fapt confirmat şi de Codreanu în memoriile sale: ***Echipele au început să muncească pe la oameni cu ziua pentru a căpăta de mâncare. În scurt timp ele au început să fie iubite de ţărani***[52].

Nu se poate neglija nici faptul că, în mare parte, succesul legionarilor s-a datorat şi opţiuniunilor antisemite pe care le promovau. Legiunea încercase chiar să schiţeze un program electoral care să clarifice poziţia organizaţiei, naţională şi monarhistă, dar dorea să atingă şi ***probleme stringente care împovărează economia şi moralul ţării****. În ciuda acestor demersuri, nu a reuşit să aducă vreo contribuţie clară în privinţa unor măsuri economico-politice imediate. Problematica antisemită se regăsea şi ea în acest manifest electoral, iar soluţiile propuse erau destul de radicale, mergând de la aplicarea lui* ***numerus clausus*** *în şcoli până la expulzarea evreilor care au imigrat după 1914*[53].

Într-adevăr, într-o astfel de regiune, recunoscută pentru puternicele sentimente antisemite ce se manifestaseră

---

[52] *Ibidem*, p. 562;
[53] *Ibidem*, p. 563.

cu diferite ocazii, acest tip de discurs electoral prindea foarte bine. Mulţi dintre cei care l-au votat pe Corneliu Zelea-Codreanu în august 1931 s-au format într-un mediu social-politic marcat de puternice reacţii naţionale şi antisemite, vizibile chiar şi în perioada antebelică. În judeţul Neamţ exista în perioada interbelică o puternică comunitate mozaică, ce deţinea o importantă şi invidiată poziţie socială. Conform datelor furnizate de recensământul general al populaţiei din 29 decembrie 1930, evreii reprezentau, prin importanţa lor numerică, prima minoritate atât în Neamţ (6,5%), cât şi în întreaga Moldovă (6,5%), procente peste cel înregistrat pe ţară. (4%)

Analiza sistematică a rezultatelor electorale oferă multe analogii între zonele în care Codreanu a avut succes şi politica antisemită promovată intens de Mişcarea Legionară. Astfel, Garda a obţinut multe voturi, atât în alegerile generale din iunie, cât şi în cele parţiale din august, în zona urbană unde, deşi românii, care constituiau 90,3% din populaţia judeţului, deţineau majoritatea (66,5%), naţionalitatea cea mai urbanizată o reprezentau evreii. Cei 11.826 (27%) de locuitori evrei ai oraşelor Piatra Neamţ, Buhuşi și Târgu Neamţ însumau 92% din totalul populaţiei evreieşti din judeţ. Ocupând importante sectoare economice (comerț, industrie, alimentaţie), stârniseră, cum era firesc, sentimente de ostilitate din partea celorlalţi, care, în alegerile parţiale, nu au şovăit să-şi ofere voturile unei grupări antisemite[54].

La 4 mai 1931 ia fiinţă Partidul Evreiesc care depune liste proprii la alegerile din iunie. Interesant este că obţin un

---

[54] *Ibidem*, pp.563-564.

procent foarte mic, 2,5% din totalul sufragiilor, ceea ce îi face să renunţe să mai participe la alegerile parţiale. Este şi motivul pentru care Mişcarea renunţă la propaganda antisemită dusă până atunci şi se concentrează pe lupta împotriva partidele politice.

Victoria lui Corneliu Zelea-Codreanu în alegerile parţiale desfăşurate pe data de 31 august 1931 în judeţul Neamţ nu a fost rodul unei pure întâmplări. Reuşita lui Codreanu a fost generată de mai mulţi factori, pornind de la atitudinea autorităţilor, care ofereau astfel o nesperată libertate de exprimare electoratului nemţean, până la modul în care Garda a abordat această campanie electorală, printr-un nou tip de propagandă electorală. Semnificative pentru înţelegerea acelor evenimente sunt caracteristicile economice, sociale şi etno-culturale ale judeţului, relevate de statisticile oficiale de la începutul anilor '30 ai secolului trecut. De asemenea, nu putem omite caracteristicile provinciei din care facea parte judeţul, provincie în care se semnase actul de constituire a Mişcării Legionare. În Moldova, unde existau cele mai multe cuiburi legionare, mişcarea s-a bucurat mereu de un imens capital de simpatie, mai ales la ţară, în rândul preoţilor şi al învăţătorilor care, conducând ierarhia rurală, au permis legionarilor câştigarea multor voturi în aceste localităţi[55].

II.6. Perioada 1932-1933

Este perioada în care datorită problemelor politice şi sociale apărute în România, Mişcarea începe să aibă din ce în

---

[55] *Ibidem*, pp.555-556.

ce mai mulţi simpatizanţi mai ales intelectuali, iar numărul membrilor acesteia devine semnificativ.

În România nu numai satul a suferit criza, ci şi oraşul. În 1933 au loc greve muncitoreşti, atât la Ploieşti, la instalţiile petroliere, la Cluj, în atelierele feroviare, dar şi la Bucureşti la uzinele ***Griviţa****. Tulburătorul urlet nocturn al sirenelor întreprinderilor industriale ocupate a impresionat mulţi bucureşteni, între ei fiind şi Mircea Eliade, pentru care această grevă simboliza* ***azvârlirea*** *României în istorie. Acum revoltele şi grevele nu mai erau o problemă a minelor îndepărtate sau a ţăranilor flămânzi. Însăşi capitala, care era în multe privinţe frivolă şi funcţionărească, se transformase în câmp de luptă socială*[56]*.*

Cu toate acestea, dincolo de violenta explozie muncitorească mocnea, de mai bine de doi ani, o apăsarea supărătoare ce afecta un sector mult mai larg al societăţii româneşti, cel al precarei burghezii mici şi mijlocii, care îşi vedea economia ameninţată de criza din sectorul bunurilor de consum şi, în special, al produselor alimentare. Micii negustori şi micii industriaşi se simţeau, de asemenea, deosebit de ameninţaţi de lipsa de credite bancare sau de scăderea capacităţii de cumpărare, şi aşa de reduse, a ţărănimii şi funcţionarilor. Este necesar să se ia în considerare şi imaginea pe care o avea despre această situaţie şi burghezia mică şi mijlocie, de puţin timp apărute şi, de aceea, atât de fragile. Este chiar factorul asupra căruia insistă şi avocatul Lucreţiu Pătrăşcanu[57] *pentru a explica înscrierea multor indivizi de*

---

[56] Francisco Veiga, *op. cit.*, pp. 152-153;

[57] *Avocat de profesie, membru şi singurul intelectual de marcă al Partidului Comunist Român, unul dintre cei mai lucizi ideologi ai marxis-*

această proveniență socială în Garda de Fier[58].

Mânie și neliniște a unor clase sociale, aflate într-un proces amplu de reașezare socială, în fața crizei politice și economice. Aceasta este cheia pentru înțelegerea provenienței și reacțiilor militanților și simpatizanților Gărzii de Fier. La țară, un număr mare de mici proprietari apăruți de curând, tot mai dezamăgiți și chiar ruinați. În orașe, o mică burghezie care reușea cu greu să se încadreze în noul ei **status** *și o inteligheția care nu găsea soluții pentru a se realiza profesional dincolo de un cadru funcționăresc mult prea încărcat. De asemenea, cei strămutați de curând sosiți la oraș, păstrau încă strânse legături cu mediul rural pe care-l părăsiseră, sau erau chiar o adevărată prelungire a acestuia prin intermediul legăturilor familiale directe. De aceea, perceperea crizei rurale și a celei urbane a avut o soluție de continuitate prin aceste clase mijlocii în formare; ambele au devenit cutii de rezonanță una pentru cealaltă.*

O problemă majoră de nemulțumire, o reprezenta și aparatul birocratic al statului care crescuse foarte mult între 1934 și 1939. În consecință, funcțiile de stat au fost obținute de parveniți sau persoane aparținând clasei mijlocii și cu origine socială diferită, care au ajuns până la treptele superioare, în detrimentul familiilor aristocrate care deținuseră aceste funcții până în 1915.

Sistemul de relații rezultat nu avea nici o legătură cu pregătirea profesioanlă sau cu salariul, ci cu valorile stabilite

---

mului românesc, a fost judecat și asasinat de securitate în 1954. Memoria lui a fost reabilitată în 1968- sursa pag web, Cum a murit Lucrețiu Pătrășcanu?;

[58] Francisco Veiga, *op. cit.*, p. 153.

în mod reciproc între funcţionari şi statul-patron; statul oferea siguranţă, iar funcţionarii, la rândul lor, promiteau lealitate politică. Dat fiind că şi în România s-a menţinut un sistem politic doar formal parlamentar, această masă de funcţionari era absolut necesară ca armată de control în serviciul elitelor puterii[59].

În concluzie, Gărzii de Fier i-a fost foarte uşor să-şi găsească adepţi în aproape toate mediile sociale -de la funcţionari publici, până la poliţişti, consilieri comunali, intelecuali (avocaţi, profesori, învăţători, doctori), preoţi, simpli muncitori sau ţărani.

Capitala ţării, Bucureşti, a fost locul unde s-au fixat legionarii, având în vedere că aici puteau acţiona mai uşor asupra studenţilor şi a mediilor culturale. Ei reuşesc, de asemenea, să tipărească între 1932-1933 un periodic numit ***Axa***[60], din care însă, nu s-a mai păstrat nici un exemplar până astăzi.

Intelectualii în adevăratul înţeles al cuvântului, care erau încă la modă în anii trezeci -eseişti, politologi, publicişti, literaţi, poeţi- făceau parte dintr-o generaţie care suferea o anumită frustrare. Fraţii lor mai mari îndepliniseră imperativul istoric de a lupta în război pentru unificarea ţării; vremea ce le

---

[59] *Ibidem,* p. 154-155;

[60] *Axa*. Apare la 20 octombrie 1932. Bilunar. Printre fondatorii prestigioasei reviste s-au numărat: Ion Moţa, Vasile Marin, Mihail Polihroniade. Colaboratori: Al. Constant, Vasile Christescu, Ion V. Vojen, Vl. Dumitrescu, Radu Gyr, Al. Basarab, etc. interzisă de serviciul de cenzură, ultimul număr din această primă serie apare la 23 Decembrie 1933. Reapare la 2 Decembrie 1940 ca ziar, purtând subtitlul de *Ziar de luptă politică şi doctrină legionară.* Cotidian de seamă. Director: Paul Costin Deleanu; Prim- redactor: Crişu Axente (Doctor în Drept la Paris). Ultima ediţie a revistei *Axa* (3 numere), avut loc la Rostock în 1942, sub conducerea lui Paul Costin Deleanu- sursa- pag. web – *Revista Axa*.

fusese lor dat să trăiască îi înfrunta cu ameninţarea de a le oferi imaginea distrugerii a ceea ce se realizase în 1918. Ceea ce câştigase generaţia anterioară, puteau ei să piardă. Garda de Fier oferea modelul unei Mişcări cu trăsături aspre, activistă, însă totodată dornică să ia legătura cu intelectualitatea şi să încerce să aplice cu entuziasm juvenil propunerile cele mai radicale. *Cuibul* era condus de Moţa, iar discuţiile se axau pe probleme de politică agrară, reformă financiară, munca şi capitalul sau armata.

Sclipitori, ironici sau chiar insolenţi, membrii grupului, fii ai burgheziei mijlocii sau mari, aveau în ansamblu un inegalabil ***glamour****, rafinat şi monden. Aduceau în starturile conducătoare ale Legiunii o sofisticare intelectuală şi un aspect bucureştean care contrasta cu imaginea de provincialism şi de oarecare grosolănie pe care Mişcarea o mai păstra încă din 1931.*

Apropierea intelectualilor de legionari a atras atenţia unor ample sectoare ale tineretului studenţesc din capitală către Garda de Fier. Mai mult decât atât, selecta proveniență socială a acestui grup de intelectuali, adevărată imagine a universităţii elitiste dinainte de război, acum dispărută, a provocat o mare emulaţie între clase, asupra maselor de noi studenţi, sosiţi de curând în capitală, de la sate sau din oraşe de provincie, şi care doreau să scape, cât mai repede, de lipsa de cultură şi rafinament[61].

Printre intelectualii de vază care au avut fie simpatii, fie au aderat la Mişcare se numără: prof. Nae Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica, Petre Ţuţea etc.

---

[61] Francisco Veiga, *op. cit,* pp. 160-161.

II.7. Anul 1933

Începând cu anul 1930 încep să adere la Legiune şi alte categorii sociale, cum ar fi aristocraţii. Unii dintre ei proveneau din familii pure româneşti, cum ar fi Alexandru Zizi Cantacuzino, zis Grănicerul, care avea legături strânse cu casa regală prin Regina mamă- Maria, alţii proveneau din familii de aromâni (macedo-români) care se stabiliseră în sud-estul ţării după Primul Război Mondial, cum ar fi Constantin Papanace. Acesta din urmă devine consilierul lui Codreanu.

În anul 1933 scena politică românească era *foarte tulbure* -ţărăniştii (guvernul condus de Vaida Voievod) care erau la putere pierduseră foarte mult datorită lipsei de coerenţă în guvernare, astfel încât Carol apelează la liberali care ajung la putere în noiembrie 1933. Partidul Național Liberal însă nu mai era ce fusese pe vremea Brătienilor. Divizat în mai multe structuri îşi pierduse din prestigiu şi din lipsa unităţii de a acţiona. Ei îşi puneau speranţele în tânărul Ion Gh. Duca cel care va încerca să facă o punte de legătură între lumea veche a partidului şi lumea nouă a anilor treizeci.

Pe acest fond, ascensiunea Legiunii îi îngrijora atât pe liberali (care vedeau Garda de Fier cum acţiona ca un partid), cât şi pe ţărănişti şi nemaivorbind de Carol care, datorită imaginii deteriorate nu-şi putea impune încă dictatura sa regală.

În timpul campaniei electorale lucrurile scapă de sub control, în sensul că se recurge la violenţă atât din partea legionarilor care aveau o platformă-program destul de dură, cât şi din partea celorlalte partide. Duca scoate în afara legii Garda de Fier şi mii de legionari sau simpatizanţi ai acestora sunt arestaţi. Codreanu fuge timp de trei luni şi scapă nearestat, iar şefia Gărzii este preluată de către Zizi Cantacuzino.

Pe 20 decembrie 1933 alegerile sunt câştigate de către liberali cu un procent de 51%, iar legionarii încep să fie eliberaţi din închisori.

II. 8. Asasinarea lui I.Gh. Duca

Atentatul împotriva lui I.G. Duca a rămas până în zilele noastre un mister. Există mai multe ipoteze în legătură cu cei care au comandat asasinatul -de la Carol, care fusese îndepărtat de la tron de către Partidul Național Liberal în 1926 şi care se opusese venirii sale în România în 1930, până la Codreanu care a fost considerat autorul moral al acestui gest şi nu în ultimul rând la *camarila* regală care a forţat lucrurile din proprie iniţiativă încercând astfel să-i forţeze mâna Regelui pentru a instaura dictatura regală.

Sunt şi voci care susţin că *asasinarea primului ministru s-ar fi datorat semnării unui angajament internaţional de către acesta, prin care accepta încetăţenirea în ţară a unui număr de 300.000 de evrei care adăugaţi la ceilalţi aflaţi deja în România, unii cu forme legale, alţii clandestini, evreii din România ar fi ajuns să depăşească un milion şi jumătate, devenind, practic, cea mai numeroasă minoritate etnică din România. Oraşele moldoveneşti, în frunte cu Iaşii, erau deja locuite cam toate de o populaţie majoritar evreiască. Cum pica în acest context intrarea în ţară a încă 300.000 de evrei, e uşor să ne imaginăm! Din păcate singurii care au reacţionat (iar reacţia lor nu a imaginat cea mai fericită soluţie) au fost legionarii. Celelalte formaţiuni politice nu au avut nimic de obiectat. Din partea legionarilor, generalul Cantacuzino-Grănicerul i-a făcut o vizită prim-ministrului acasă şi, în virtutea faptului că se cunoşteau şi se preţuiau dintotdeauna,*

l-a avertizat: ***Ghiţă, să ştii că dacă semnezi intrarea în ţară a 300.000 de evrei, băieţii (adică legionarii –) te împuşcă!***

Sora lui I.G. Duca a reprodus cuvintele pe care le-a rostit acesta, întors acasă, după ce a semnat pentru încetăţenirea celor 300.000 de evrei: ***Mi-am semnat condamnarea la moarte****! E cumplit şi naşte o mulţime de întrebări faptul că I.G. Duca a semnat acea convenţie (sau ce-o fi fost), ştiind bine ce i se va întâmpla şi, mai ales, ştiind bine cât rău aduce astfel Ţării şi Neamului său. De ce a semnat I.G. Duca? Singurul răspuns plauzibil rămâne acela că I.G. Duca îşi asumase anumite obligaţii de supunere şi ascultare necondiţionată, pe care nu era chip să le încalce*[62]*...,*

Avuseseră loc mai multe atentate împotriva primului-ministru, atentate eşuate nu datorită autorităţilor care nu reacţionaseră, ci datorită norocului acestuia.

În *Pagini de istorie ascunsă*, Anton Caragea povesteşte cum s-a petrecut asasinatul de la Sinaia: *Apare atunci, întâmplător sau nu, mâna regelui care îl atrage pe Duca spre moarte. Astfel, pe 29 decembrie 1933 regele îi solicită prezenţa la Palatul de la Sinaia. Deşi e o deplasare neprevăzută şi chiar stranie, legionarii află şi un comando format din Niki Constantinescu, Iancu Caranica şi Doru Belimace -ultimii doi studenţi macedoneni, iar conducător al grupului, Virgil Ionescu e deplasat la Sinaia, înarmat cu petarde şi revolvere. Din nou garda personală lipseşte, vagonul ministerial e nepăzit. Duca ajunge la gara Sinaia, se urcă în automobil şi porneşte spre Peleş, unde de la 16.00 la 18.00 discută cu monarhul apoi, datorită întârzierii trenului, Duca rămâne la*

---

[62] Radu Mihai Crişan, S*ecretul Sabiei de Foc- sau cum e cu putinţă fenomenul legionar,* Editura Cartea Universitară, Bucureşti, 2006, pp.55-57.

castel până la 21.30, când porneşte spre gară. Ajunge aici la 21.55, iar automobilul regal îl lasă la capătul opus al peronului, astfel încât I. Gh. Duca trebuie să străbată singur, întreg peronul. E o ţintă ideală. În plus, peronul gării nu e luminat, iar cei 8 poliţişti ce trebuiau să fie permanent lângă Duca nu există. În momentul în care Duca intră pe peron, o grenadă e detonată de un atentator, iar Nicolae Constantinescu îl împuşcă din apropiere cu 5 gloanţe pe primul-ministru. Ancheta va revela sadismul execuţiei, doi dintre atentatori l-au imobilizat pe primul-ministru, în timp ce Constantinescu îşi descărca pistolul în capul lui I. Gh. Duca. Acesta cade mort pe loc. Calvarul nu se încheie aici, Constantin Anghelescu, prieten al lui Duca şi viitor prim-ministru, declara: ***Ce nu se ştie, este cât de urât s-a purtat regele faţă de mort... Regele ar fi voit să expedieze imediat cadavrul la Bucureşti, apoi a admis să fie aşezat lângă camerele servitorilor. A fost depus pe o canapea lată, picioarele de la genunchi trecând de un capăt al canapelei, iar craniul zdrobit în afara celuilalt capăt... Nici nu s-a dus să îl vadă, nici nu a trimis o floare****... Ca un ultim amănunt, când regele a fost întrebat de ce nu participă la funeraliile primului său ministru, alături de ceilalţi 400.000 de participanţi, a răspuns că este răcit.*[63].

Cert este faptul că în urma procesului care a urmat nu au fost condamnaţi pe viaţă decât asasinii direcţi.

O altă viziune asupra acestui asasinat celebru o are Ion Coja în *Nicadorii*, în *Săptămâna românească*, An II, nr. 51,

---

[63] Anton Caragea, *Pagini de istorie ascunsă, Afaceri celebre, personalităţi controversate, morţi misterioase,* Editura Cartier istoric, Bucureşti, 2004, pp. 148-150.

16-22 noiembrie 2006, despre motivul asasinării lui I.G.Duca: ***Salvarea Ţării, a Neamului, este legea mai presus de toate legile: suprema lex***. *Nicadorii nu au încălcat această lege ci, dimpotrivă, i s-au supus fără preget! Această lege o nesocotise I. G. Duca, iar codul penal şi practica judiciară îl lăsau nepedepsit pe infractor. Pe I. G. Duca şi pe alţii care ştiau bine că săvârşiseră mari ticăloşii pentru care nu aveau însă niciodată să plătească în faţa instanţelor atât de corupte ale României interbelice. Dar iată că apare o instanţă nouă, insensibilă la subtilităţile avocăţeşti şi la forţa banului de a corupe pe oricine. O instanţă care face, din interesul naţional, principiul suprem al justiţiei! O instanţă care nu confundă justiţia cu legalitatea! Care nu recunoaşte legile măsluite, gândite pentru folosul marilor vânzători de Ţară! Această justiţie a acţionat prima oară prin nicadori şi apariţia ei e uşor de imaginat ce reacţie a stârnit în clasa politică a profitorilor de pe urma celor prea buni şi prea blânzi, şi uşor de prostit nu pentru că ar fi proşti, ci pentru că sunt capabili să vadă, chiar şi-n ticăloşia şi nedreptatea cea mai mare, voia Domnului. Facăse!*[64]

În urma acestor evenimente Garda de Fier devine tot mai puternică. Toate categoriile sociale percepeau acţiunile Mişcării ca pe o consecinţă firească a stării de fapt: corupţia clasei politice, lipsa de coerenţă în guvernare, abuzurile funcţionarilor publici etc. Toate aceste nedreptăţi trebuiau sancţionate cumva -chiar şi violent dacă era nevoie.

Iată cum justifică Codreanu această mentalitate: *E greşit pusă problema: fenomenul cauzal al morţii lui Duca nu*

---

[64] Ion Coja în *Nicadorii*, *Săptămâna românească*, An II, nr. 51, 16-22 noiembrie 2006, p.24;

este complotul, ci provocările, nedreptăţile şi încălcările de lege ale acestuia ca şef al guvernului.[65]

Această formă de *justiţie* era percepută ca normală, în condiţiile în care societatea românească de atunci nu avea nici un fel de control al exerciţiului democratic, iar autorităţile statului erau într-un conflict permanent cu cetăţenii.

[65] Corneliu Zelea Codreanu, *Însemnări*, p. 24.

CAPITOLUL III

III.1. Moştenirea intelectuală a lui Eminescu şi a junimiştilor

Chiar dacă la prima vedere Mişcarea semăna cu o mişcare de tip fascist sau nazist principiile după care se ghida erau în primul rând cele religioase în condiţiile în care se numea Legiunea Arhanghelului Mihail, legionarii ţineau post, mergeau la biserică, se rugau şi aveau ca principii punctualitatea, bunul simţ, spiritul muncii etc. Printre personalităţile care i-au inspirat a fost şi Mihai Eminescu a cărui moarte este destul de controversată- tocmai datorită ideilor sale.

Francisco Veiga are următorul punct de vedere legat de această problemă: *Desigur că fenomenul grupului* ***Axa*** *face parte dintr-o problematică mult mai complexă, aceea a înscrierii dezvoltării legionare în universul intelectual românesc dintre cele două războaie mondiale. Este evident că Garda de Fier avea o semnificaţie precisă pentru unii sau alţii dintre oamenii de litere care s-au integrat în Mişcare sau au simpatizat cu ea. Încă de la începutul deceniului era foarte clar în ce zonă a spectrului politic puteau fi catalogaţi legionarii, cu stilul paramilitar, cămăşile lor verzi, atitudinile şi limbajul lor specific.*[66]

Pe de altă parte, Mişcarea Legionară nu a fost niciodată o transpunere întocmai a modelelor fasciste străine şi în aceasta constă superioritatea ei asupra unor copii atât de

---

[66] Francisco Veiga, *op. cit.*, pp. 161-162.

grosolane ca Fascia Naţională Română sau asupra naţional-socialiştilor lui Ştefan Tătărăscu. Codreanu şi ai săi şi-au dezvoltat propriile discursuri, intim legate de cultura română, în general, atât la sate cât şi în oraşe, şi întotdeauna au datorat mult unor importante curente şi figuri ale intelectualităţii. Mişcându-se într-o lume de profesori, studenţi şi burghezie de funcţii, ei au avut grijă să arate foarte clar pe cine considerau inspiratorii multora dintre acţiunile lor.

Un astfel de exemplu îl reprezintă Eminescu, care împreună cu junimiştii, constituiau o primă mişcare intelectuală care revendica un ***specific românesc*** *bazat pe valorile culturii agrare în declin şi pe denunţarea contaminării străine -greceşti, evreieşti, armene şi cu influenţe culturale occidentale- coloană a cincea a abuzurilor şi ingerinţelor marilor puteri. Poetul nu a ascuns niciodată jignirea profundă pe care a simţit-o în faţa hotărârilor Congresului de la Berlin din 1878*[67]*, care, în aprecierea lui, pătau în mod dureros recent obţinuta independenţă românească*[68]*.*

---

[67] *În cadrul Congresului organizat de Bismark, cancelarul Germaniei, România păstrează prevederile tratatului de la San Stefano: recunoaşterea independenţei României, acordarea Rusiei sudului Basarabiei şi retrocedarea Dobrogei, Deltei Dunării şi Insulei Şerpilor pentru România. Totuşi la Berlin au fost făcute şi presiuni asupra reprezentanţilor români, Ion Brătianu şi Mihail Kogălniceanu, ajungându-se să se condiţioneze recunoaşterea independenţei României de acordarea cetăţeniei române tuturor evreilor din ţară, la grămadă. Aceste presiuni au fost făcute în special de cancelarul Otto von Bismarck, care era în relaţii strânse cu un mare bancher evreu din Germania. Reprezentanţii români nu au cedat presiunilor argumentând că marea masă a evreilor recent sosiţi în ţară nu erau integrabili în societatea românească şi că naturalizarea se va face în mod individual.-sursa –pag. web* ***Congresul de la Berlin;***

[68] Francisco Veiga, *op. cit.*, p.163-164.

III. 2. Moştenirea lui Iorga

În ceea ce priveşte relaţia dintre Codreanu şi Iorga aceasta este una foarte controversată. La începutul anilor '20 Iorga era un susţinător al ideilor antisemite şi mare naţionalist. Probabil că ruptura dintre cei doi s-a produs pe fondul actelor de violenţă pe care le-au avut anumiţi membri legionari, dar şi a faptului că Iorga l-a susţinut pe Carol devenind *peste noapte* chiar consilier regal.

O viziune a apropierii dintre Codreanu şi Iorga o are Francisco Veiga: *Identificarea unei părţi a intelectualilor Legiunii cu opera politică eminesciană avea o semnificaţie logică, mai ales ţinând cont că vechiul protector, A. C. Cuza, ajunsese să fie considerat* ***ultimul dintre junimişti*** *(îl cunoscuse pe Eminescu!). Totuşi, altă mişcare politică şi intelectuală mai apropiată de realităţile timpului şi mai decisivă decât junimismul în configurarea universului legionar a fost sămănătorismul. Acesta poate fi identificat cu acele grupuri de mişcări intelectuale care căutau să menţină identitatea naţională ameninţată, prin căutarea unui trecut idealizat*[69]*. Despre acest curent apărut la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, Z. Ornea afirmă:* ***Sub raport sociologic, sămănătorismul şi-a clădit punctele de vedere pe o înțelegere romantic-agrariană a fenomenului românesc. Se situa, aşadar, în acel curent de idei de largă şi respectabilă reprezentare în mişcarea social-filozofică şi politică românească, care nutrea convingerea că evoluția României a fost silnic abătută pe căi false şi nepotrivite***[70]***.***

---

[69] *Ibidem, p. 164;*

[70] Z. Ornea, *Sămănătorismul*, Editura Minerva, Bucureşti, 1971, p. 126.

Dacă legionarii au fost la început datori cu ceva mişcării sămănătoriste, acest lucru se poate observa în două probleme: exaltarea ţăranului român, idealizat şi liric, arhaic şi etern, foarte ***decorativ*** *şi bucolic; şi credinţa că în trecut exista un model* ***Volksgemeinschaft****- real sau fictiv, care trebuia recuperat. (...) Ideea de a difuza cultura naţională în rândurile poporului ca mijloc de a realiza unitatea este mereu prezentă la Iorga şi, de aici, prin intermediul tatălui lui Codreanu, va trece la liderul Legiunii. Acesta o va relua continuu în scrierile sale, concepându-şi Mişcarea ca pe o mare şcoală spirituală din care trebuia să iasă un nou român, imagine a virtuţilor civice şi patriotice, sau ca pe o apărătoare a centrelor de cultură şi de învăţământ româneşti împotriva loviturii date de evrei:* ***Cine stăpâneşte oraşele, stăpâneşte şcolile şi cine stăpâneşte azi şcolile, mâine stăpâneşte ţara.***

Scrierile lui Iorga, ca şi ale lui Cuza, vor fi prima ***hrană*** *naţionalistă a adolescentului Codreanu, alături de amintirile tatălui său, vechi militant în această direcţie*[71].

III. 3. Legiunea şi problema naţionalistă

O definiţie mai amplă a naţiunii ar fi: *o comunitate umană, având la bază o etnie, ajunsă la o formă stabilă, superioară, de existenţă, reprezentând taxonomul suprem în ierarhia organizării comunitare umane, formă caracterizată de o rădăcină comună proprie iniţială, de o tradiţie şi istorie comună, bazate pe omogenitate etnică, şi care a cunoscut un proces de etnogeneză, în cadrul unui teritoriu unde această etnie a fost autohtonă, proces în care trăsăturile etnice de bază s-au topit, s-au metamorfozat, rezultând caracteristici noi,*

---

[71] Francisco Veiga, *op. cit.*, p. 166-167.

superioare, influenţate de mediul natural (la care s-au adaptat), şi care diferenţiază comunitatea respectivă de altele din vecinătate[72].

În prelegerile ţinute în primăvara anului 1938 în lagărul de la Miercurea Ciuc profesorul Nae Ionescu definea naţiunea astfel: *Secolul al XIX-lea este cunoscut ca secolul naţionalismului, al statului naţional. Naţiunea se bazează pe ideea de stat şi de cetăţean, pentru că statul nu este o realitate organică, ci e alcătuit din indivizi care locuiesc un anumit ţinut, iară a avea aceeaşi origine, aceleaşi drepturi stabilite de legi pe care le conferă statul.*

De exemplu: Constituţia de la 1923 consideră statul ca o existenţă juridică. Toţi locuitorii care alcătuiesc statul român sunt români. Deşi nu sunt toţi de origine românească, statul le conferă, totuşi, anumite drepturi cuprinse în anumite legi. Constituţia era, deci, o lege juridică, nu organică.

Secolul al XX-lea dă o altă interpretare naţiunii şi naţionalismului. Naţionalismul are un suport organic: poporul. ***Ce este poporul?*** *Orice naţiune este conturată numai relativ (teoria cunoaşterii), tot aşa şi cu poporul. Poporul este o realitate organică: trăieşte, creşte, moare.*

Poporul este ca şi un câine care ştie, vede, cunoaşte, dar n-are conştiinţă de sine. Câinele e subiect faţă de lumea înconjurătoare, pe când omul este şi subiect şi obiect, adică are şi ştiinţă şi conştiinţă. Între om şi câine, deşi sunt două realităţi organice, există totuşi şi această deosebire fundamentală.

Când un popor capătă conştiinţă de sine, încetează de a mai fi un popor şi devine naţiune, adică o realitate spirituală,

---

[72] Daniel Dieaconu, *op. cit.*, pp.18-19.

cu conştiinţă de sine necunoscută. în trecut. O naţiune, ca o colectivitate organică şi spirituală, are anumite legi fireşti. Acestea trebuie realizate în formă optimă, căci nu se putea cădea la tranzacţie în realizarea lor.

Această realizare a lor în formă optimă se cheamă ideal. O naţie trăieşte în timp şi spaţiu, în istorie, în veac. Cel mai mare cerc colectiv din care face parte omul este naţiunea. Omul trăieşte în mai multe colectivităţi: familia, biserica, meseria etc. Biserica şi naţiunea la noi, ortodocşii, se suprapun. Pentru individ, deci, adică în istorie, naţiunea este un absolut.

Naţiunea având legi fireşti, acestea se impun aşa cum sunt ele, după state, nu cum vrem noi. Adevărul în privinţa acestor legi nu e la noi, indivizii, ci în consemnul colectiv, în ceea ce gândeşte naţia. De exemplu: unirea tuturor românilor era o lege firească, nu o dorinţă a oamenilor (motiv politic). Dumnezeu a făcut neamuri, toate cu o singură datorie, de a realiza legea firească pe care Dumnezeu a pus-o în ele. Rida talanţilor, căci astfel realizează pe Dumnezeu, în istorie, în veacul de acum, nu în cel viitor, când va fi o turmă şi un păstor, realizând legea firească pusă de Dumnezeu, ca orice existenţa lăsată de Dumnezeu. Deci, o naţiune trebuie să se realizeze în legile sale fireşti.

Fiecare naţiune reprezintă un fel ***ireductibil de existenţă****. De exemplu: trecerea de la un popor la altul este încă posibilă,* ***dar de la o naţie la alta este imposibiliă****. O naţie poate să moară, dar nu se poate schimba.*

Caracterul naţiunii: ***ofensiv*** **şi** ***imperialist*** *prin excelenţă, adică un organism care nu poate trăi decât în expansiune, viaţă, dinamism. S-ar putea obiecta: Care este*

poziţia faţă de alte neamuri? Ireductibilitatea naţiei.

a) Nu mă interesează pe mine, naţiune vie în ofensivă, ci pe ele. Să se aranjeze ele, cum pot, cu mine.

b) Noi trăim în istorie unde este păcat, veşnică luptă, unde trebuie să ne cucerim dreptul la existenţă prin vrednicia noastră. (Dacă nu există dreptul de existenţă, am fi în acest caz îngeri, şi nu sub păcat şi în istorie!)

Aici este adevărata înţelegere a lumii în istorie. A pune altfel problema este o dobitocie, cei ce o susţin sunt sau proşti, sau imbecili. Prin urmare, cel care vrea să-l realizeze pe Dumnezeu nu o va face decât cucerind în afară, strângând de gât pe altul, deci naţiunea este dinamică, este viaţa ofensivă şi imperialistă. Nu există, altfel spus, cumînţenie şi defensivă în naţionalism, căci neamurile care se pun pe o astfel de temă, poziţie, cad în robie. Un exemplu: orice formulă de viaţă culturală, politica etc. se naşte în chip organic într-un anumit loc, dar ea tinde în chip firesc să ia în stăpânire locuri şi naţii care nu-i sunt proprii.

Concluzia logică

Orice formulă de viaţă a unei naţiuni vii, în expansiune, are clientelă (tributuri), în mod fatal. Naţiile clientelă sunt astfel forme hibride. Exemplu: cultura hibridă veche care s-a răspândit în Asia, Africa, Italia (de sud), malurile Mării Negre.

Deci, imperialismul unei naţii este justificat întrucât realizează o formulă de cultură nouă, o formulă nouă spirituală. Altfel zis, imperialismul este justificat în măsura în care voieşte să realizeze pe Dumnezeu, adică să reprezinte o nouă formulă spirituală de viaţă, nu să realizeze pe Diavol: mongoli, ruşi, turci, austro-ungari, evrei, căci idealul tuturor celorlalte popoare fiind contrar nouă este contrar

Dumnezeului nostru.

Rezumând până aici cele trei consecinţe, prin naţionalismul secolului al XX-lea se înţelege potenţarea existenţei în realităţi organice devenite prin conştiinţă de sine realităţi naţionale care, în absolut, tind la identificarea naţiunii cu Dumnezeu, prin realizarea completă a legilor lor fireşti.

Deci, naţionalismul secolului al XX-lea pleacă de la popor, trece la popor pentru a ajunge la Dumnezeu.

Cuvântul lui Hristos este unul în cer, pe linia perfecţiunii, dar noi, oamenii, care trăim în istorie, îl înţelegem deosebit, deci relativ, după naţiunea din care facem parte, altfel am fi îngeri. Aşadar, fiecare om trăieşte cuvântul lui Dumnezeu în felul său, conform cu colectivitatea supremă absolută, în istorie, care este naţiunea.

În lumea Răsăriteană, exista un simţ mai dezvoltat al realităţii, fapt care ne deosebeşte de Apus, unde domină simţul generalităţii, al abstractului. Deci aici, în Răsărit, există deja nuanţe în trăirea lui Dumnezeu. Dacă naţia realizează pe Dumnezeu pe pământ, pe mine nu mă interesează decât Dumnezeul pe care-l trăiesc eu şi nu ungurii, francezii etc. În Napoli aproape fiecare stradă are Madona ei, ceva al străzii; aceasta înseamnă necesitatea localizării, individualizării, naţionalizării lui Dumnezeu.

Deci, eu sunt dator lui Dumnezeu numai în naţia mea. Or, cum naţia este cel mai important cerc colectiv în care trăieşte omul în istorie, eu n-am decât un singur tribut de plătit în viaţă, faţă de Dumnezeu: prin naţie. Dacă Dumnezeu nu este numai Dumnezeul meu, dacă nu este un Dumnezeu singular, ci este şi al ungurilor, francezilor etc, atunci eu n-aş mai fi

român, şi n-aş mai putea plăti lui Dumnezeu tributul meu prin naţia mea[73].

Despre relaţia dintre legionari şi strămoşii noştri, Daniel Dieaconu afirmă: *Legionarii aveau un cult foarte dezvoltat al strămoşilor, al marilor oameni de seamă ai neamului, literatura legionară dovedind acest fapt. Naţionaliştii români de până la Primul Război Mondial se vor afla aproape de sufletul lor*[74].

III.4. Legiunea şi problema antisemită

Mişcările de dreapta erau însă alimentate în continuare de antisemitism. Acesta nu era câtuşi de puţin un fenomen postbelic ci începuturile sale, în forma sa modernă, puteau fi datate în primele decenii ale secolului al XIX-lea, când imigraţia evreiască în Principate a dobândit proporţii de masă. În perioada interbelică, un susţinător de frunte al acţiunii contra evreilor a fost Alexandru C. Cuza (1857-1947), profesor de economie politică la Universitatea din Iaşi. În 1923 Cuza a înfiinţat Liga Apărării Naţional-Creştine, care avea ca scopuri primordiale expulzarea evreilor din toate domeniile vieţii economice şi culturale şi educarea tinerilor în spirit creştin şi naţionalist[75].

Sentimentul de respingere a evreilor s-a putut produce, în trecut, în raport cu conjunctura momentului.

Corneliu Zelea Codreanu şi-a manifestat încă de la începutul carierei sale politice antisemitismul. După mărturiile

---

[73] Nae Ionescu, *Fenomenul legionar, Conferinţa a IV-a,* Editura *Armatolii,* Cetatea Eternă, 1963, p.10;

[74] Daniel Dieaconu, *op. cit.,* p. 115;

[75] Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Şerban Papacostea, Pompiliu Teodor, *op. cit.,* pp. 434-435.

sale şi după opiniile de mare autoritate ale lui Florin Constantiniu şi Dragoş Zamfirescu, la început a activat într-o mişcare antibolşevică, antisemitismul (care nu avea prea mare impact asupra opiniei publice în anii 1918-1920) adăugându-se pe măsura contactului cu A.C.Cuza, fiind datorat influenţei acestuia şi a scăzut odată cu depărtarea de acesta şi apropierea de Nae Ionescu. Corneliu Zelea Codreanu scria referitor la *problema jidanilor*, în 1936, când de la despărţirea de Cuza trecuseră aproape zece ani şi între cei doi lideri naţionalişti existau unele animozităţi: *Toate acestea sunt tratate impecabil de prof. Cuza în scrierile sale:* ***Poporaţia, Naţionalitatea în artă, Articole, Discursuri parlamentare, Curs de economie politică.*** *Cele ce susţin mai jos aparţin în esenţă gândirii profesorului Cuza. Problemei jidanilor*, Codreanu îi alocă un spaţiu însemnat, peste douăzeci de pagini. El crede că *numărul mare al jidanilor ridică o serie de probleme: problema pământului României; problema oraşelor; problema şcolii româneşti şi a clasei conducătoare. A.C. Cuza a fost singurul om politic român care a reuşit să se impună în faţa opiniei publice dezvoltând de-a lungul întregii sale vieţi politice, cu consecvenţă, antisemitismul. Rolul său în constituirea organizaţiilor politice cu caracter naţionalist-antisemit a fost major. Astfel, Iaşul, centrul cartierului său general, a devenit un pol de radiere a naţionalismului creştin antisemit. A avut succes în regiunile unde populaţia evreiască era puternică în privinţa numărului şi a dezvoltării economice. Este un alt răspuns oferit întrebării: De ce a apărut în Moldova Mişcarea Legionară?*[76]

Mişcarea naţionalistă, Legiunea Arhanghelului Mihail

---

[76] *Ibidem*, pp. 112-113.

considera că precursorii ei sunt oameni politici şi de cultură din cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, care au luat poziţie faţă de ***invazia jidovească****, s-au ridicat împotriva Articolului 7*[77] *din Constituţia României din 1866 şi doreau ridicarea burgheziei naţionale contra celei israelite. Amintim aici pe B.P. Haşdeu, A. D. Xenopol, C. Negri, C. Negruzzi, V. Alecsandri, M. Kogălniceanu, P.S. Aurelian, A.C. Popovici, D.P. Marţian, S. Bărnuţiu, V. Conta, M. Eminescu, A.C. Cuza, N. Iorga, N.C. Paulescu, Ioan Găvănescul. În scrierile* ***condeierilor legionari*** *sunt recunoscute textele autorilor naţionalişti ca un suport doctrinar. Mihai Eminescu a fost autorul unei bogate publicistici naţionaliste, ideile sale fiind preluate de tinerii legionari, Constantin Papanace, unul dintre lideri, considerându-l un* ***precursor al legionarismului*** *şi el va fi numele din panteonul naţional cel mai prezent în literatura legionară.*

Antisemitismul promovat de către naţionaliştii români va fi pentru legionari o legitimare istorică a acţiunilor îndreptate împotriva evreilor şi se constituia într-un suport doctrinar: urmau ***linia neamului***[78].

Antisemitismul românesc îmbracă în perioada interbelică mai multe variante, funcţie de formele extreme de naţionalism şi de orientările ideologice ale epocii. Era un antisemitism de factură religioasă, având ca principali promotori pe A.C. Cuza şi Nichifor Crainic (autorul studiului *ortodoxie şi etnocraţie*). O a doua formă de antisemitism a fost

---

[77] Însuşirea de Român se dobândeşte, se conservă şi se pierde potrivit regulilor statornicite prin legile civile. Numai străinii de rituri creştine pot dobândi împământenirea- sursa – p. web -*Articolul 7 din Constituţia României din 1866*;

[78] Daniel Dieaconu, *op. cit.*, pp. 114-115.

de factură economico-politică, evreii acuzaţi că *au înlăturat clasa de mijloc românească, doresc, beneficiind de corupţia şi venalitatea clasei politice, să cucerească structurile politice şi administrative, să facă din România o a doua Palestină*[79].

Care era însă atitudinea lui Codreanu faţă de evrei? Se poate spune despre el că era antisemit convins sau era numai împotriva metodelor folosite de către aceştia? Un punct de vedere legat de acest subiect îl are Duiliu Sfinţescu: *Pentru a stabili dacă se poate aplica lui Corneliu Zelea Codreanu epitetul de* ***antisemit****, este necesar să examinăm gesturile, atitudinile şi faptele lui, sub două aspecte.*

Mai întâi să ne referim la atitudinea lui faţă de omul evreu (Codreanu făcând câteva acte de binefacere unor simpli evrei) şi apoi la linia educativă pe care a insuflat-o legionarilor trecuţi prin şcoala lui, ca un corolar al propriilor sale concepţii, linie care s-a reflectat şi în actele politice ale Mişcării Legionare, privitoare la problemele care se puneau atunci neamului românesc, direct sau indirect, în legătură cu prezenţa elementului evreiesc între hotarele ţării[80].

Lupta lui Codreanu se ducea nu prin agresivitate şi violenţă, ci prin combaterea politicianismului corupt şi prin educarea tineretului român.

Acţiunea lui Corneliu Codreanu s-a desfăşurat pe două planuri: politic şi educativ. Pe plan politic, prin combaterea acelei categorii de politicieni zişi democraţi, în imensa lor majoritate români. Momentul crucial al acestei acţiuni s-a situat în alegerile din decembrie 1937 când, prin pactul

---

[79] *Ibidem.*, p. 131;

[80] Duiliu T. Sfinţescu, *Răspuns la întrebări ale tinerilor care doresc tot adevărul despre Mişcarea Legionară,* Editura Crater, 1996, pp. 45-46.

încheiat cu Iuliu Maniu, şeful Partidului Naţional Ţărănist şi Gheorghe I. Brătianu, liberalul, succesul electoral a depăşit aşteptările şi a determinat reacţiunea finală, sângeroasă a mafiei din slujba camarilei regale.

Maniu şi Brătianu nu pot fi suspectaţi de antisemitism, ceea ce confirmă încă o dată caracterul ne-antisemit al acţiunii lui Corneliu Codreanu[81].

Istoricul contemporan Alex Mihai Stoenescu, concluzionează pertinent: *Ajungem astfel la un criteriu fundamental pentru orice valoare asupra Mişcării Legionare: nevoia de a o judeca în evoluţia sa, cu etape bine individualizate şi necesare distincţii. De exemplu, aşa cum legionarii înşişi se împart în codrenişti şi simişti (ai lui Codreanu şi ai lui Horia Sima) şi cercetătorul are obligaţia să semnaleze cel puţin că Mişcarea din timpul lui Codreanu- când n-a murit niciun evreu, de exemplu- nu este acelaşi lucru cu Mişcarea lui Horia Sima.*[82]

III.5. Legiunea şi biserica

Unul dintre motivele pentru care Legiunea a avut un impact deosebit asupra oamenilor de rând, a intelectualilor dar şi asupra clericilor l-a reprezentat puternica religiozitate a lui Corneliu Zelea Codreanu şi a celorlalţi conducători ai Legiunii: Moţa, Marin, Ciumetti etc. Căpitanul mergea la biserică în fiecare duminică şi asista la slujba religioasă, ţinea posturile şi se ruga în fiecare zi. După spusele soţiei sale într-un interviu acordat în 1993, lui Codreanu îi plăcea să se roage foarte mult

---

[81] *Ibidem*., p. 51-52;

[82] Alex Mihai Stoenescu, *Istoria loviturilor de stat din România*, vol.III, Editura Rao, Bucureşti, 2006, p. 129.

în singurătate, iar după moartea lui Moţa şi Marin trecea în fiecare zi pe la mormântul lor de la Casa Verde.

Suntem prin definiţie un popor care crede şi care trăieşte cu frica lui Dumnezeu. Pentru perioada interbelică, în care majoritatea ţăranilor erau neştiutori de carte preotul şi învăţătorul satului reprezentau pilonii comunităţii.

Diferenţa dintre Codreanu şi ceilalţi conducători de mişcări de extremă dreapta din Europa era foarte clară – conflicul dintre Codreanu şi autorităţi a pornit tocmai pe această temă religioasă. El a militat pentru o procesiune religioasă care să fie făcută la începutul anului universitar la Iaşi, *având credinţa că numai ateii, comuniştii şi evreii se pot opune* ***sfeştaniei.***[83] Şi tot legat de această temă, Daniel Dieaconu face următoarele afirmaţii: *De-a lungul activităţii L.A.N.C sau a Mişcării Legionare n-au lipsit procesiunile religioase, fiecare adunare începea cu o slujbă şi tinerii legionari erau mereu printre cei ce cântau în corul bisericilor - urmând spuselor lui Andrei Mureşanu:* ***Preoţi cu crucea-n frunte/ Căci oastea e creştină****. Legăturile* ***Gărzii*** *cu Biserica Ortodoxă au fost menţinute şi îmbogăţite de Codreanu prin atragerea ierarhilor în asociaţii legionare, iar preoţii au primit propuneri de candidaturi.*[84]

Codreanu reuşea să impresioneze prin ţinuta pe care o avea, prin faptul că purta costum popular, discursurile lui erau scurte şi pe înţelesul tuturor. Nu exista discurs pe care să-l ţină şi care să nu atingă o componentă religioasă subliniind de fiecare dată credinţa în Dumnezeu, şi iubirea de neam. În cartea *Doctrina pentru legionari*, Codreanu îşi definea grupul astfel:

---

[83] Daniel Dieaconu, *op.cit.*, p.147;
[84] Ibidem, p.148.

Toţi credeam în Dumnezeu. Nu era nici un ateu printre noi. Cu cât eram mai încercuiţi, mai singuri, cu atât preocupările noastre se ridicau mai mult spre Dumnezeu şi spre contactul cu morţii noştri şi ai neamului[85].

Scriitorul american de origine evreu, N.M. Nagy – Talavera îşi aminteşte astfel despre Codreanu: *Era văzut ca un Arhanghel*"[86].

Această apropiere faţă de biserică şi religiozitatea membrilor Legiunii au făcut ca oamenii de rând să fie *fascinaţi* de o mişcare de extremă dreaptă. Membrii Mişcării erau apropiaţi de cler şi se considerau păstrătorii credinţei ortodoxe în condiţiile în care toate acţiunile lor erau legate în mod deosebit de mănăstiriele moldoveneşti: vizite ecumenice, pelerinaje, tabere de muncă, întruniri şi chiar tipărirea manifestelor legionare.

Această legătură cu biserica ortodoxă, şi în special cu mănăstirile din Moldova îi leagă de ideea *haiduciei*. Se considerau nişte *haiduci* fiind apropiaţi de codru şi de munte, acestea fiind elementele care le puteau oferi protecţie, adăpost şi purificare. Versurile unui cântec legionar sunt foarte sugestive: *Legionari, să-ntindem hora pe-ntregul zăvoi/ Că suntem la noi în ţară, în ţară la noi/ Vine timpul haiduciei, codru să-ndrăgim,/ Numa-n codru plânge frunza când noi suferim.* Religia ortodoxă a reprezentat principala legătură dintre ţărani şi legionari, iar Codreanu a fost acela care a sesizat foarte bine acest lucru.

---

[85] C. Z. Codreanu, *Doctrina legionară, Prezentare concisă,* Editura Lucman, Bucureşti, 2003, p. 26;

[86] N.M. Nagy-Talavera, *Fascismul din Ungaria şi România,* Editura Hasefer, Bucureşti, 1996, p. 147.

În acţiunile lor au fost ajutaţi de foarte multe feţe bisericeşti, de la simpli preoţi, călugări până la diferiţi ierarhi care considerau că ajutându-i pot păstra credinţa tinerilor în Dumnezeu. Sociologul şi profesorul universitar Traian Brăileanu afirma: *Naţionalismul legionar reprezintă întoarcerea la creştinism*[87], iar marele filosof Petre Ţuţea concluziona în cartea *Între Dumnezeu şi neamul meu: Legiunea a fost singura mişcare de revigorare creştină şi naţională din acest veac din România*[88].

Din păcate, foarte mulţi dintre ei, şi nu numai, au suferit în închisorile comuniste de la Aiud, Sighet, Râmnicu Sărat, Piteşti etc. Dar indiferent de umilinţele la care au fost supuşi şi indiferent ce torturi au suferit nu au abdicat de la credinţa şi de la crezul lor.

---

[87] Daniel Dieaconu, *op.cit.*, p.151;

[88] Petre Ţuţea, *Între Dumnezeu şi neamul meu,* Editura Anastasia, Bucureşti, 1992, p. 186.

CAPITOLUL IV

IV.1. Instaurarea dictaturii regale şi sfârşitul lui Corneliu Zelea Codreanu

Care a fost motivul pentru care în câţiva ani Garda de Fier a câştigat teren şi a reuşit să devină a treia forţă politică a ţării? O explicaţie pentru această ascensiune o găsim în *Istoria României: Între alegerile din 1931 şi 1937 Garda de Fier a devenit o mişcare de masă, voturile câştigate de aceasta ridicându-se de la 1% la 15,58%. Electoratul său era format cu precădere din tineri locuitori ai oraşelor, dar cuprindea membri ai tuturor claselor sociale, atrăgându-i în acelaşi timp pe ţărani şi clerul rural, elemente ale muncitorimii şi burgheziei de la oraşe şi periferia societăţii. Conducerea Gărzii din acel timp, perioada sa de glorie, era formată din elemente din clasa de mijloc care aveau educaţie universitară, dar naţionalismul mişcării îi atrăgea pe toţi acei care se simţeau alienaţi de un sistem politic şi social, care li se părea a fi fost creat în afara graniţelor şi în detrimentul* ***realităţilor româneşti***[89].

În anul 1935, luna martie, Corneliu Zelea Codreanu înfiinţează Partidul *Totul Pentru Ţară*, ca expresie politică a Mişcării Legionare (Garda de Fier fiind interzisă de autorităţi), sub conducerea gen. Gh. Cantacuzino Grănicerul, iar după moartea acestuia in 1937, conducerea i-a fost încredinţată ing. Gh. Clime, comandant legionar al Bunei Vestiri.

---

[89] Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Şerban Papacostea, Pompiliu Teodor, *op. cit.*,pp. 434-435.

Tot în anul 1935, (pentru a contrabalansa comerţul care era condus aproape în exclusivitate de către evrei), Căpitanul înfiinţează Comerţul Legionar -cantine, restaurante, magazine legionare care au un mare succes. Acestea vor fi însă închise la începutul anului 1938.

Alegerile din 1937 au reprezentat un test critic pentru a compara forţa democraţiei şi a autoritarismului. (…)După terminarea mandatului, guvernul liberal îşi prezintă demisia în noiembrie 1937, iar Carol îl invită pe Ion Mihalache să formeze un guvern naţional-ţărănesc. Mihalache refuză, iar Carol apelează din nou la Gheorghe Tătărăscu (fostul prim-ministru liberal).

În timpul campaniei electorale, Iuliu Maniu semnase un pact electoral cu Gh. Brătianu şi cu Corneliu Zelea Codreanu. Rezultatele votării au fost şocante. Partidul Liberal a obţinut majoritatea voturilor (35,9%) şi cele mai multe locuri în parlament (152) dar nu şi procentajul necesar -40%- pentru a primi ***prima electorală*** *şi a câştiga odată cu aceasta majoritatea în Cameră. Extrema dreaptă a câştigat teren considerabil. Garda de Fier prin Partidul* ***Totul pentru Ţară*** *a dobândit 66 de locuri*[90]*, după Partidul Naţional Ţărănesc, care a obţinut 86 de locuri*[91]*.*

Tătărăscu îşi prezintă demisia la 28 decembrie 1937, iar Carol îl invită pe Octavian Goga să formeze guvernul încercând astfel să demonstreze că, de fapt, singurul lucru care conta nu erau alegerile, ci numai voinţa sa. Socotea că era cazul

---

[90] Conform declaraţiei lui Eugen Cristescu, director în 1937 în Serviciul Secret de Informaţii, din urne fuseseră furate circa 400.000 de voturi- (declaraţie dată la procesul Mareşalului Antonescu în 1946);

[91] Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Şerban Papacostea, Pompiliu Teodor, *op. cit.*,pp. 434-435.

să-şi instaleze propria dictatură regală. Apoi, lucrurile se desfăşoară cu foarte multă rapiditate -la 10-11 februarie 1938 înlocuieşte guvernul Goga cu un guvern marionetă numit *guvern consultativ*!!! condus de Miron Cristea -Patriarhul Bisericii Ortodoxe, şi din care printre alţii face parte şi Ion Antonescu ca ministru al apărării. La 20 februarie 1938, Carol aboleşte Constituţia din 1923, înlocuind-o cu una nouă în care toată puterea era concentrată în mâna sa, iar partidele politice devin incompatibile cu noua ordine, iar la 30 martie decretează dizolvarea acestora.

Iată ce le transmite Corneliu Zelea Codreanu membrilor Mişcării prin Circulara Nr. 148 din 18 februarie 1938 - *Anunţăm pe membri că, începând cu data de 21 februarie 1938,* ***Partidul*** **Totul Pentru Ţară** *nu mai există. (*Notă – partidul a fost desfiinţat, adică expresia politică a Mişcării, nu Mişcarea Legionară însăşi). (...)

Motivele care ne-au determinat la această hotărâre sunt: Decretul Regal Nr. 870 din 17 februarie 1938 care cuprinde următoarele dispoziţii:

a) *Funcţionarii Statului nu pot face politică, nu mai pot face parte din partide;*

b) Cei ce nu sunt funcţionari, adică restul de cetăţeni, dacă acţionează politiceşte, sunt sancţionaţi;

c) Conducerea este sancţionată dacă mai dă circulări, ordine, dispoziţiuni.

Deci suntem aruncaţi din raportul de Drept, în raportul de forţă. Noi am înţeles să acţionăm în cadrul legii, manifestându-ne credinţele noastre. (...)

Lovitură de Stat nu voim să dăm.

Prin esenţa însăşi a concepţiei noastre, noi suntem

contra acestui sistem.(...)[92]

IV.2. Condamnarea şi asasinatul din 29/30 noiembrie 1938

Una dintre măsurile luate de Carol imediat după instaurarea dictaturii regale a fost distrugerea Gărzii de Fier, iar Armand Călinescu, ministrul de interne, primeşte instrucţiuni în acest sens.

Este momentul în care se declanşează prigoana[93] împotriva membrilor şi simpatizanţilor Mişcării Legionare. Sunt opinii care susţin că acest lucru s-a datorat faptului că regele percepea Mişcarea ca fiind o agentură a Germaniei. Acest lucru era destul de îndoielnic în condiţiile în care nu au fost găsite documente oficiale care să ateste o corespondenţă continuă între Codreanu şi Hitler, iar *părerea majorităţii oficialităţilor naziste despre Mişcarea Legionară se putea rezuma la cea a ministrului Clodius, de la Departamentul de Politică Economică, ataşat al Legaţiei germane la Bucureşti, care o considera* ***prea slab organizată pentru a fi în stare de ceva mai mult decât de acţiuni izolate şi pentru a putea duce la bun sfârşit o lovitură decisivă…***[94]

Relaţiile dintre anumiţi membri legionari şi diferite structuri ale NSDAP au fost mai ales la începutul anilor '30 şi se bazau mai mult pe linia antisemitismului (vezi corespondenţa lui Moţa cu locotenent-colonelul Fleischauer),

---

[92] Corneliu Zelea Codreanu, *Circulări şi manifeste (1927-1938)*, Editura Blassco, Bucureşti, 2010, p. 255-256;

[93] Este cunoscută sub numele de *Prigoana cea Mare;*

[94] Francisco Veiga, *op. cit.*,p.251.

iar relaţiile cu fascismul italian *au fost notorii, dar efemere.*[95]

Membrii Mişcării şi Corneliu Zelea Codreanu sunt arestaţi în martie 1938 (imediat după Anschluss[96]).

Arestarea lui Codreanu s-a produs pe fondul unei temeri legate de extinderea celui de-al Treilea Reich, care ajunsese aproape de graniţa cu România, iar anexarea Cehoslovaciei nu mai era decât o problemă de zile sau de luni.

Punctul culminant al conflictului dintre Codreanu şi Coroană s-a produs în momentul în care Codreanu i-a trimis o scrisoare lui N. Iorga *convertit într-un strălucitor consilier al Coroanei*[97]

În această scrisoare Codreanu îi reproşa lui Iorga atitudinea luată de către guvern care hotărâse să desfiinţeze comerţul înfiinţat de legionari şi închiderea unor restaurante ale acestora, iar pe Iorga îl numeşte *incorect sufleteşte*.

În noaptea de 16-17 Aprilie 1938 (de Florii) Corneliu Zelea Codreanu este arestat şi, în urma unui simulacru de proces, este condamnat la 6 luni detenţie pentru *ultragierea* unui consilier regal. Este închis la Jilava. Bolnav de tuberculoză a scris *Însemnări de la Jilava*, paginile respective fiind publicate postum în anul 1940.

Pe 23 mai i se intentează încă un proces -trucat grosolan- în urma căruia este condamnat la 10 ani de muncă silnică. A fost acuzat de înaltă trădare, iar procesul s-a judecat cu uşile închise tribunalul militar fiind format din ofiţeri cu cazier, iar dintre martori ai apărării, au fost printre alţii: Iuliu Maniu, Nichifor Crainic, Sextil Puşcariu, Mihail Manoilescu.

---

[95] *Ibidem*, p. 252;

[96] Anexarea de către Hitler a Austriei;

[97] Francisco Veiga, *op. cit.*,p. 250.

A fost mutat de la Jilava la închisoarea de la Râmnicu Sărat de unde a fost ridicat în noaptea de 29/30 noiembrie (de Sf. Andrei) împreună cu legionarii implicaţi în asasinarea lui I.G. Duca şi Stelescu. În drum spre Bucureşti au fost ucişi prin strangulare şi apoi împuşcaţi în spate în pădurea de la Tâncăbeşti.

În timpul regimului legionar procesul a fost rejudecat, iar la 30 Noiembrie 1940 a fost achitat şi reabilitat de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

Trupul neînsufleţit al Căpitanului a fost deshumat la Casa Verde din Bucureştii Noi. Trupul său a fost deshuamt în timpul regimului comunist şi dus într-un loc necunoscut.

IV. 3. Comunicatul oficial al autorităţilor statului

În noaptea de 29/30 Noiembrie cr. s-a făcut un transfer de condamnaţi de la închisoarea Rm. Sărat la Bucureşti-Jilava. În dreptul pădurii ce corespunde km. 30 de pe şoseaua Ploieşti-Bucureşti, pe la orele 5, automobilele au fost atacate cu împuşcături de necunoscuţi care au dispărut în acel moment. Transferaţii profitând de faptul că transportul se făcea în automobile Brek tip jandarmi, deschise şi pe timp de noapte cu ceaţă deasă, au sărit din maşini, îndreptându-se cu vădită intenţie de a dispare în pădure. Jandarmii, după somaţiile legale, au făcut uz de armă.

Au fost împuşcaţi: Corneliu Zelea Codreanu, condamnat la zece ani muncă silnică şi şase ani de interdicţie, Constantinescu Nicolae, Caranica Ion, Belimace Doru, Caratănase Ion, Bozântan Iosif, Curcă Ştefan, Pele Ion, State Gr. Ion, Atanasiu Ion, Bogdan Gavrilă, Vlad Radu, condamnaţi la muncă silnică pe viaţă, Georgescu Ştefan, Trandafir

Ioan, condamnaţi la căte zece ani muncă silnică.

Atât parchetul militar al corpului II armată, pe teritoriul căruia s-a întâmplat cazul, cât şi parchetul civil, fiind înştiinţate, au venit la faţa locului şi au constatat oficial moartea celor numiţi mai sus, de către medic, prin încheiere de proces-verbal.

A autorizat înmormântarea cadavrelor, rămânând mai departe în cercetarea cazului.

Comandamentul militar, după propunerea parchetului şi pentru motive de ordine publică, a aprobat ca înmormântarea să se facă la subcentrul militar Jilava, fapt ce s-a executat în dimineaţa zilei de 30 Noiembrie a.c. prin îngrijirea închisorii militare Jilava. 30 Noiembrie 1938[98].

IV.4. Declaraţiile asasinilor la Comisia de anchetă instituită de Înalta Curte de Casaţie la Bucureşti în Noiembrie 1940

Declaraţia maiorului Dinulescu

Într-o zi am fost chemat de către fostul Preşedinte de Consiliu, Călinescu. În cabinetul lui de lucru se găsea şi Generalul Bengliu, comandantul Jandarmeriei. Călinescu mi-a declarat atunci că, din motive politice, Codreanu şi 13 adepţi ai lui trebuiau să fie ucişi; aceasta ar fi fost şi dorinţa Regelui. În ziua de 29 Noiembrie 1938, la orele 10 seara, Codreanu şi camarazii săi au fost scoşi din închisoarea de la Râmnicu Sărat, unde erau închişi şi au fost puşi într-un camion. Legionarii au fost puşi în aşa fel ca să poată vedea numai înainte, fiind în acelaşi timp legaţi cu braţele la spate. Ei nu

---

[98] *Corneliu Zelea Codreanu*, Madrid, 1988, p. 179.

puteau face nici cea mai mică mişcare; erau chiar constrânşi să stea continuu cu capul în sus.

Înapoia fiecăruia din ei stătea câte un jandarm. Eu m-am aşezat lângă şofer. Se călătorea pe şoseaua dintre Ploieşti şi Bucureşti, când în zorii zilei de 30 Noiembrie, după ce am dat semnalul fixat, cu lanterna, jandarmii au scos din buzunare o sfoară (frânghie), pe care au strâns-o în jurul gâtului legionarului ce stătea în faţa fiecăruia dintre ei. În felul acesta, Codreanu şi cei 13 camarazi ai lui au fost sugrumaţi, în timp ce maşina îşi continua drumul în plină viteză. Puţin timp după aceea, am ajuns la Bucureşti, de unde ne-am îndreptat către fortul de la Jilava, în interiorul căruia era săpată, deja de trei zile, o groapă mare. După ce camionul a intrat în fort, asupra cadavrelor strangulaţilor s-a tras -în urma ordinului primit de la Prim-procurorul militar, col Zeciu -câte un foc de revolver sau de puşcă; apoi un medic militar constată moartea tuturor legionarilor transportaţi de noi. Cadavrele au fost aruncate în groapă. Eu imediat am declarat celor 14 jandarmi că ceea ce făcuseră fusese dispus de către Curtea Marţială şi că a fost o datorie patriotică importantă.

Certificatele de moarte se confecţionaseră la Jilava de către Colonelul de la Curtea Militară Zeciu, Locotenent-Colonel Dumitru (cel care a prezidat Curtea Militară ce l-a condamnat pe căpitan la 10 ani de închisoare) şi de Primul Comisar Regal, Colonelul Pascu.

S-a aruncat pământ în groapă; însă a doua zi cadavrele au fost dezgropate şi purtate într-o altă groapă. Asupra lor s-au vărsat multe sticle cu acid sulfuric, apoi au fost acoperite cu pământ, iar deasupra lor s-a turnat o placă grea de ciment. Jandarmii, deşi involuntar, au trebuit să iscălească actele de

deces, în care se spunea că cei 14 legionari au fost împuşcaţi pentru că încercaseră să fugă de sub escortă. Fiecare jandarm a fost răsplătit cu 20.000 lei. Eu am primit 200.000 lei[99].

Declaraţia jandarmului Sârbu

Am plecat în noaptea aceea din Bucureşti, cu două maşini dube de la Prefectura de Poliţie. Eram însoţiţi de maiorii de jandarmi Dinulescu şi Macoveanu.

Ajunşi la Râmnicu Sărat, am tras la Legiunea de jandarmi. Aici maiorii Dinulescu şi Macoveanu au luat contact cu maiorul de origine evreu, Scarlat Roşianu, Comandantul legiunii de Jandarmi din Râmnicul Sărat.

Imediat ne-am întors spre Bucureşti.

În lipsa unui ordin precis (sau poate că intervenise vreo modificare) jandarmii n-au mai luat pe legionari.

Ajunşi la închisoare, am fost băgaţi toţi jandarmii în maşini, dar în acelaşi timp soseşte din urmă maiorul Dinulescu care ne-a dat ordin răstit: înapoi la Rm. Sărat.

Ne-am întors dar ne-am oprit în comuna Bălţaţi la câţiva km. de Rm. Sărat, unde am fost cantonaţi pe timpul nopţii. Aici ni s-a dat vin de băut, ţigări scumpe şi gustări alese.

În zorii zilei am pornit spre Rm. Sărat.

Ajunşi la închisoare, am fost băgati toţi jandarmii, într-o celulă, unde maiorii Dinulescu şi Macoveanu ne-au dat instrucţiuni asupra modului cum aveam să executăm pe legionari.

---

[99] La o întrebare: *Pentru ce în comunicatul oficial s-a spus de o pretinsă încercare de evadare şi o pretinsă împuşcare la km. 30, deşi omorul s-a făcut cel puţin la km. 40, Dinulescu a declarat că acesta a fost necesar pentru ca să fie competente autorităţile Judeţului Ilfov, care trebuiau să facă expunerea în legătură cu anunţarea morţii.*

Pumând în genunchi pe şoferul maşinii, i-a aruncat un şireang după gât pe la spate, arătând cât de uşor se poate executa astfel.

Totul a fost gata în câteva minute. Jandarmii au ieşit apoi câte unul afară, în curtea închisorii, şi fiecăruia i s-a dat în seamă câte un legionar.

Mie mi-a dat pe unul mai voinic, mai înalt. Am aflat mai târziu că acesta era Căpitanul, Corneliu Zelea Codreanu. I-am dus apoi la maşini. Aici, legionarul era legat cu mâinile de bancă, iar cu picioarele de partea de jos a băncii din faţă, în aşa fel ca să nu se poată mişca nici într-o parte, nici într-alta.

Aşa au fost legaţi zece legionari într-o maşină şi patru în cealaltă.

Eu am fost în prima maşină, în cea cu zece legionari, în spatele Căpitanului şi fiecare jandarm era aşezat în spatele legionarului ce-i fusese încredinţat.

În mâini aveam şireangurile.

Am pornit. În maşina mea era maiorul Dinulescu, iar în cealaltă maiorul Macoveanu.

Era o tăcere de mormânt, căci n-aveam voie să vorbim nici noi între noi jandarmii, şi nici legionarii între ei. Noi, printr-un cod secret

Ajunşi prin dreptul Pădurii Tâncăbeşti, maiorul Dinulescu, care stabilise cu noi, printr-un cod de semnale, momentul execuţiei, a aprins la un moment dat lanterna, stingând-o şi aprinzând-o iarăşi de trei ori.

Era momentul execuţiei, dar nu ştiu de ce n-am executat nici unul. Atunci maiorul Dinulescu a oprit maşina, s-a dat jos şi s-a dus la maşina din spate. Maiorul Macoveanu

fusese mai autoritar, legionarii erau executaţi.

Căpitanul şi-a întors capul puţin către mine, şi mi-a şoptit: ***Camarade, dă-mi voie să le vorbesc camarazilor mei****...*

Dar în aceeaşi clipă, mai înainte ca el să-şi fi terminat această rugăminte, maiorul Dinulescu a pus piciorul pe scara maşinii şi păşind înăuntru cu revolverul în mână a rostit printre dinţi: executarea!

La aceasta noi am aruncat ştreangurile. Ultimul lor cuvânt le-a fost strivit în gâtlej.

Ştreangurile îi sugrumaseră.

A fost un muget şi un horcăit, apoi o linişte de mormânt.

Cu perdelele trase, maşinile şi-au continut drumul până la Jilava.

Când am ajuns erau orele 7 dimineaţa. Aici ne aşteptau: Colonelul Zeciu, Dan Pascu, Comandantul închisorii, Colonelul Gherovici, Medicul Legist Lt. Colonel Ionescu şi alţii. Groapa era făcută.

Traşi din maşină, legionarii au fost aşezaţi apoi cu faţa în jos şi împuşcaţi în spate, pentru a se simula astfel împuşcarea pe la spate, în timpul evadării de sub escortă.

La câteva săptămâni însă, aceiaşi jandarmi, tot noi, am fost aduşi din nou la Jilava şi desfăcând groapa, am aruncat peste ei o soluţie dizolvantă şi arzătoare, 15 damigene de vitriol.

După aceasta jandarmii am fost puşi să dăm declaraţii, cum că legionarii fugind de sub escortă, au fost împuşcaţi.

Era o declaraţie pe care Colonelul Zeciu ne-o dăduse spre model.

Apoi, am fost adunaţi într-o încăpere a închisorii

Jilava, unde colonelul Zeciu ne-a ţinut un discurs spunând: ***V-aţi făcut doar datoria, voi nu sunteţi asasini de rând.***

La câteva zile după aceasta, am fost chemat în cabinetul Colonelului Gherovici, care mi-a spus: Tu eşti voinic, ai fi putut omorî trei deodată…

Mi-a întins apoi o hârtie pe care să o semnez, spunând că am primit suma de lei 20.000 drept ajutor de boală.

Eu am răspuns: ***Nu sunt bolnav, domnule colonel.***

Mă Sârbule, nu vezi cât arăţi de rău şi să-ţi păzeşti gura, căci altfel ţi-o astup cu pământ*, arătând cu mâna un revolver* ***Mauser*** *de pe birou.*

Apoi am fost trimis ca şi ceilalţi jandarmi în concediu[100].

Concluzia istoricului Alex. Mihai Stoenescu despre acest asasinat este: *Indiferent ce opinie avem despre Mişcarea Legionară, suntem nevoiţi să recunoaştem că plănuirea unui asasinat de o asemenea amploare -a lui Corneliu Zelea Codreanu şi a altor 13 lideri ai unei formaţiuni politice româneşti- reprezintă un act de terorism de stat, care transferă asupra iniţiaţilor cunoscuţi: regele Carol al II-lea, Armand Călinescu şi Gabriel Marinescu, calitatea de criminali, cu circumstanţe agravante prin natura funcţiei lor publice. Actul de terorism iniţiat de conducerea statului pune foarte serios în discuţie dreptul Mişcării Legionare la legitimă apărare.*[101]

---

[100] *Ibidem*, pp. 182-184;

[101] Alex. Mihai Stoenescu, *op. cit.*, vol. 3, p. 200.

CONCLUZII

Mişcarea Legionară a fost un fenomen social şi politic de extremă dreaptă cu un caracter violent reactiv justificat de opresiunea sistemului politic instalat în România în timpul perioadei interbelice având ca obiectiv renaşterea morală, stabilitatea economică a etnicilor români, amendarea corupţiei şi aservirii clasei politice intereselor externe şi a etnicilor de altă origine. Ea a avut, de asemenea, un caracter declarat antibolşevic şi antisemit opunând acestora caracterul moral şi religios. Metodele de atragere şi iradiere a concepţiilor şi ideilor legionare au fost preponderent sacrificiul material, voluntariatul, exemplul personal şi nobleţea spirituală. Derapajele violente ale membrilor Mişcării Legionare au fost exploatate de către autorităţi în vederea opresiunii şi interzicerii acestui fenomen.

Liderul Mişcării Legionare, Corneliu Zelea Codreanu, a fost o personalitate foarte puternică, constituind nucleul şi energia Mişcării.

Lipsa unei ideologii de tip fascist sau naţional- socialist conferă Mişcării Legionare originalitate desprinzând-o din contextul celorlalte mişcări de extremă dreaptă europene. Caracterul original este conferit de moralitate şi de puternica religiozitate creştin-ortodoxă atrăgând astfel, intelectuali de o excepţională valoare (Nae Ionescu, Constantin Noica, Petre Ţuţea, Emil Cioran, Mircea Eliade, Lucian Blaga, Ion Barbu, etc), tineri aparţinând tuturor claselor sociale, etnici români din comunitatea aromână, preoţi ortodocsi şi greco-catolici, militari, ţărani etc.

Energia Mişcării Legionare se datorează identificării idealurilor sale cu idealurile unei generaţii tinere şi creative, trecută prin experienţa unui război devastator şi dornică de renaştere morală şi spirituală. Mentorul Mişcării Legionare, Corneliu Zelea Codreanu, s-a impus prin frumuseţe fizică şi spirituală, echilibru, generozitate, credinţă şi modestie.

Deşi având o mare forţă de impact, Mişcarea Legionară a fost vulnerabilă datorită naivităţii politice, dar şi a unor acte reprobabile făcute de anumiţi membrii ai Legiunii.

BIBLIOGRAFIE

[1]. Bărbulescu, Mihai, Deletant, Dennis, Hitchins, Keith, Papacostea, Ştefan, Teodor, Pompiliu, *Istoria României,* Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1999;

[2]. Caragea, Anton, *Pagini de istorie ascunsă, Afaceri celebre, personalităţi controversate, morţi misterioase,* Editura Cartier istoric, Bucureşti, 2004;

[3]. Coja, Ion, *Nicadorii*, *Săptămâna românească*, An II, nr. 51, 16-22 noiembrie 2006;

[4]. Codreanu, Corneliu, Z., *Pentru legionari,* Editura Carmen Sylva, 1935;

[5]. Codreanu, Corneliu. Z., *Cărticica şefului de cuib*, Tipografia C. S. m. c., Bucureşti, 1940;

[6]. Codreanu, Corneliu Z., *Doctrina legionară, Prezentare concisă,* Editura Lucman, Bucureşti, 2003;

[7]. Codreanu, Corneliu Z., *Circulări şi manifeste (1927-1938),* Editura Blassco, Bucureşti, 2010;

[8]. Coman, Vasile, *Istoria cântecului legionar,* Bremen, 1981;

[9]. Crişan, Mircea, R., S*ecretul sabiei de foc- sau cum e cu putinţă fenomenul legionar,* Editura Cartea Universitară, Bucureşti, 2006;

[10]. Dieaconu, Daniel, *Realitatea unui mit*, *Corneliu Zelea Codreanu,* Editura Timpul, Iaşi, 2009;

[11]. Ionescu, Nae, *Fenomenul legionar, Conferinţa a IV a,* Editura *Armatolii*, Cetatea Eternă, 1963;

[12]. Ornea, Zigu, *Sămănătorismul*, Editura Minerva, Bucureşti, 1971;

[13]. Palaghiţă, Ştefan, *Istoria Mişcării Legionare scrisă de un legionar*, Editura. Roza Vânturilor, Bucureşti, 1993;

[14]. Sfinţescu, Duiliu, T., *Răspuns la întrebări ale tinerilor care doresc tot adevărul despre Mişcarea Legionară*, Editura Crater, 1996.

[15]. Stoenescu, Alex, M., *Istoria loviturilor de stat din România*, vol.III, Editura Rao, Bucureşti, 2006;

[16]. Talavera, Nagy, M., *Fascismul din Ungaria şi România*, Editura Hasefer, Bucureşti, 1996;

[17]. Ţuţea, Petre, *Între Dumnezeu şi neamul meu*, Editura Anastasia, Bucureşti, 1992;

[18]. Veiga, Francisco, *Istoria Gărzii de Fier 1919-1941, Mistica ultranaţionalismului*, traducere de Marian Ştefănescu, Ediţia a 2-a , Editura Humanitas, Bucureşti, 2002;

[19]. Zgârciu, Liviu, *Radiografia unei alegeri (Corneliu Zelea Codreanu, 31 august 1931, Judeţul Neamţ)* Apullum, Arheologie. Istorie. Etnografie, vol. 44, Nr. 1, 2007;

[20]. *Corneliu Zelea Codreanu*, Madrid, 1988;

[21]. *Corneliu Zelea Codreanu, 100 de ani de la naştere*, Fundaţia *Prof. Gheorghe Manu*, 1999;

[22]. ***, *Doctrine politice*, Concepte universale şi realităţi româneşti, Volum coordonat de Alina Mungiu-Pippidi, Editura Polirom, Iaşi, 1998;

[23]. Pagină WEB, Articolul 7 din Constituţia României din 1866;

[24]. Pagină WEB, *Congresul de la Berlin;*

[25]. Pagină WEB, *Cum a murit Lucreţiu Pătrăşcanu?*

[26]. Pagină WEB, *Revista Axa;*

[27]. Pagină *WEB*, *Sfântă tinereţe legionară.*

Sfântă tinereţe legionară,
Cu piept călit de fier şi suflet de crin
Iureş ne-nfrânt de primăvară
Cu fruntea ca un iezer carpatin,
Cu braţele suim în soare
Catapetesme peste veac;
Le zidim din stânci, din foc, din mare,
Şi dârz le tencuim cu sânge dac...
Garda, Căpitanul
Ne preschimbă-n şoimi de fier
Ţara, Căpitanul
Şi Arhanghelul din cer
Moartea, numai moartea legionară
Ne este cea mai scumpă dintre nunţi,
Pentru sfânta cruce pentru ţară/
Înfrângem codrii şi supunem munţi;
Nu-i temniţă să ne-nspăimânte,
Nici chin, nici viforul duşman;
De cădem cu toţi izbiţi în frunte
Ni-i dragă moartea pentru Căpitan.
Garda, Căpitanul
Ne preschimbă-n şoimi de fier
Ţara, Căpitanul
Şi Arhanghelul din cer
Sfântă tinereţe legionară,
Suim biserici, stăm viteji în închisori,,,
În prigoana orişicât de-amară
Cântăm şi ne gândim la Nicadori
Purtăm în crivăţ şi în soare
Lumini pentru biruitori,
Pentru cei viteji zidim altare
Şi-avem doar gloanţe pentru trădători… (Radu Gyr)

ISBN 978-606-702-535-4